

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ANALÝZA ODBORNÉ TERMINOLOGIE V OBLASTI
TRESTNÍHO PRÁVA V ARGENTINSKÉ ŠPANĚLŠTINĚ

Vedoucí práce: PhDr. Jana Pešková, Ph.D.

Autor práce: Kateřina Nováková

Studijní obor: Španělský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

2023

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci *Analýza odborné terminologie v oblasti trestního práva v argentinské španělštině* vypracovala samostatně pod vedením PhDr. Jany Peškové, Ph.D. a uvedla v ní všechny použité literární a jiné odborné prameny.

V Českých Budějovicích dne

.....

Kateřina Nováková

Poděkování

V první řadě děkuji PhDr. Janě Peškové, Ph.D., za vedení mé bakalářské práce a za odborné rady, připomínky a poznatky, které mi v průběhu práce předávala. Dále děkuji mé rodině a blízkým za podporu po celou dobu studia.

Anotace

Předmětem této bakalářské práce je komparativní analýza vybraných českých a argentinských termínů z oblasti trestního práva hmotného. První část práce bude obsahovat seznámení s právním jazykem a popis historie a aktuální podoby trestních zákoníků České republiky a Argentiny. V praktické části budou obsahově a formálně analyzovány vybrané termíny a následně budou kontrastivně porovnávány. Součástí práce bude resumé ve španělském jazyce.

Klíčová slova: Argentina, komparativní analýza, trest, trestní právo, trestní zákoník

Annotation

The subject of this bachelor thesis is a comparative analysis of selected Czech and Argentinian terms in the field of substantive criminal law. The first part of the thesis will include an introduction to legal language and description of the history and current form of the criminal codes of the Czech Republic and Argentina. In the practical part, there will be done a content and form analysis of the selected terms and their contrastive analysis. The thesis will include a resume in Spanish.

Key words: Argentina, comparative analysis, criminal code, criminal law, punishment

Obsah

Úvod.....	8
1 Teoretická část	9
1.1 Právní jazyk	9
1.2 Trestní zákoník 40/2009 Sb.	11
1.2.1 Vývoj trestního práva od roku 1918.....	11
1.2.2 Vývoj trestního práva od roku 1939.....	11
1.2.3 Vývoj trestního práva od roku 1944.....	11
1.2.4 Vývoj trestního práva od roku 1948.....	12
1.2.5 Vývoj trestního práva od roku 1961.....	13
1.2.6 Aktuální podoba	13
1.3 Código Penal de la Nación Argentina	15
1.3.1 Vývoj trestního práva od roku 1886.....	15
1.3.2 Vývoj trestního práva od roku 1890.....	15
1.3.3 Vývoj trestního práva od roku 1921.....	15
1.3.4 Vývoj trestního práva ve 21. století.....	16
1.3.5 Aktuální podoba	16
1.4 Shrnutí teoretické části	18
2 Obsahová a formální komparativní analýza vybraných termínů	19
2.1 Typy trestů.....	20
2.1.1 Česká republika	20
2.1.1.1 <i>Formální analýza</i>	23
2.1.2 Argentina.....	24
2.1.2.1 <i>Formální analýza</i>	31
2.1.3 Komparace	32
2.2 Okolnosti vylučující protiprávnost činu	34
2.2.1 Česká republika	34
2.2.1.1 <i>Formální analýza</i>	35
2.2.2 Argentina.....	36
2.2.2.1 <i>Formální analýza</i>	39
2.2.3 Komparace	40
2.3 Shrnutí praktické části	41
Závěr.....	44
Resumé.....	46

Seznam použité literatury	49
Seznam grafů	50
Seznam tabulek	51
Použité zkratky	51

Úvod

Tato práce se bude zabývat komparací právních termínů používaných v trestním právu České republiky a trestním právu Argentiny. K této komparaci budou vybrány termíny z oblasti trestního práva hmotného obou zemí.

Na začátku bakalářské práce se seznámíme s právním jazykem a také s oběma zákoníky, ze kterých budeme čerpat informace. Nejprve budou popsány aspekty právního jazyka, které budou důležité pro tuto práci. Další podkapitola bude obsahovat výklad novodobé historie a aktuální podoby trestního zákoníku České republiky a následovat bude stejný popis pro trestní zákoník Argentiny. Získané informace budou na závěr této teoretické části shrnuty a budou popsány zjištěné rozdíly mezi jednotlivými zákoníky.

Po seznámení s potřebnými informacemi bude práce pokračovat praktickou částí. Zde bude nejdříve podrobně popsáno, jak bude praktická část probíhat. Dále bude praktická část rozdělena na dvě poloviny, kdy každá bude tvořena jedním sémantickým polem. V rámci těchto polí začneme definicí vybraných českých termínů, jež následně použijeme k formální analýze. Při formální analýze budou termíny rozděleny na základě počtu slov, ze kterých se skládají, případně také podle toho, jaké slovní druhy je tvoří. Následovat bude stejný postup s argentinskými termíny. Definice termínů budou vycházet z příslušných zákoníků a budou přeformulovány vlastními slovy, aby bylo snáze pochopitelné, co znamenají. Po provedení této obsahové a formální analýzy, bude provedena komparace termínů, které jsou v obou jazycích vyjádřeny stejným či podobným způsobem. Tyto termíny pak porovnáme i po obsahové stránce a určíme, zda se jedná jen o shodu názvů, nebo jestli se pod danými termíny nachází obsahově to samé.

Poté budou ve shrnutí praktické části interpretovány výsledky zjištěné analýzou a komparací. Tato kapitola bude doplněna tabulkami, které přehledně vyobrazí, jaké termíny se shodují a jaké v druhém jazyce chybí.

V konečné části práce bude závěr neboli celkové shrnutí práce, jež bude interpretovat poznatky získané jak v části teoretické, tak v části praktické. Poslední kapitolou bude resumé, které bude obsahovat popis celé práce ve španělském jazyce.

1 Teoretická část

Součástí této kapitoly bude nejprve popis teorie právního jazyka. Konkrétně se zaměříme na definici právních termínů. Je důležité se s tímto pojmem seznámit, jelikož právě s termíny budeme pracovat v praktické části této práce.

Následovat bude bližší seznámení s oběma zákoníky, ze kterých tato práce čerpá. Jedná se o Trestní zákoník 40/2009 Sb. (pro Českou republiku) a o *Código Penal de la Nación Argentina* (Trestní zákoník Argentinské republiky). Nejdříve bude popsána novodobá historie českého trestního zákoníku, počínaje začátkem dvacátého století. Zmíněny budou hlavní mezníky, kdy docházelo k významnějším změnám. Následovat budou obecné informace a jeho současná struktura. Stejným způsobem bude představen argentinský trestní zákoník. Jeho historie bude zmapována od druhé poloviny devatenáctého století. Dále bude také následovat kapitola s obecnými informacemi a popisem jeho aktuální struktury.

1.1 Právní jazyk

Právní jazyk obsahuje širokou slovní zásobu, která je čerpána z několika oblastí. Nalézt v něm můžeme jak výrazy obecného základu (používané při běžné mluvě), tak i odborné termíny. Ty mohou být přímo právní nebo často také z jiných oborů (technické, politické, ekonomické, ...). Slovní zásobu právního jazyka jako takovou lze rozdělit na tři hlavní části, a to právní termíny, slovní spojení a jazykové šablony. (Tomášek, 2003, s. 47 – 48)

Právními termíny se budeme zabývat v praktické části, a proto si blíže popíšeme, co přesně znamenají. „Právní termíny jsou pojmenováním právní skutečnosti a jejich význam je možné přesně definovat“, jak uvádí Tomášek (2003, s. 49) a tím se odlišují od netermínů. Tyto termíny jsou často přejímány z běžně používané slovní zásoby a tím, že jsou přejaty mezi právní termíny, dochází k jejich odborné definici, zpřesnění a konkrétnímu vymezení jejich významu. Zajímavostí je, že některé právní termíny postupem času díky vývoji jazyka a práva zanikají (například termíny „výprosa“ nebo „hyperocha“). Jiné ovšem zůstávají součástí právního jazyka již po staletí („žaloba“). Pomyslně lze termíny také rozdělit na ty, které jsou známé pro širokou veřejnost („trest“ či „soudce“) a na ty, které jsou pro právnický nevzdělaného člověka neznámé („koluze“). Nutno podotknout, že termíny označující právní skutečnosti nejsou pouze jednoslovné („vyhoštění“), ale také mohou být tvořeny více slovy („odnětí svobody“), což je důležitý poznatek, který budeme využívat v praktické části práce. Někdy mohou být za termíny považovány také polovětné konstrukce nebo ustálené vazby

tvořené podstatným jménem a významovým slovesem, které nelze zaměnit za jiné („*vynést rozsudek*“). Sám autor se v tomto případě přiklání k možnosti, že se jedná o slovní spojení, spíše než o termíny. (Tomášek, 2003, s. 49 – 50)

Tomášek (2003, s. 49 – 50) také rozděluje definice termínů na dva druhy, a to na definice v užším smyslu a v širším smyslu. Pro definici v užším smyslu platí, že definuje význam termínu jako takového a je důležitým faktem právě v překladu právního jazyka. Definice v širším smyslu definuje termín v lingvistických a logických souvislostech a má za úkol odlišit takový termín od netermínu. V neposlední řadě udává seznam základních požadavků, které jsou kladeny nejen na právní terminologii, ale na celý právní jazyk. Těmito požadavky je významová přesnost, jednoznačnost, stručnost, srozumitelnost, ustálenost, ústrojnost, úkonnost a neexpresivnost.

Martincová (2017, online) uvádí, že termín je „*pojmenování pojmu v systému pojmů některého vědního n. technického oboru*“ a také je pojmenovacím prostředkem odborného vyjadřování. Za základní vlastnost termínu je považována jeho spisovnost, jelikož odborné texty, kde je termínů využíváno, jsou většinou realizovány ve spisovném jazyce. Dále popisuje, že teorie terminologie určuje i další specifické vlastnosti termínů. Těmi jsou „*ustálenost (vlastnost zabezpečující bezporuchovost odborné komunikace), systémovost (míra, do jaké daný t. zapadá do systému terminologie daného oboru a do jaké odráží systémové sepětí termínů daného oboru), přesnost (t. má pojmový význam, který je definován) a jednoznačnost (t. má být jednoznačný, alespoň v rámci terminologie příslušného oboru, popř. oborů souvisejících), nosnost (schopnost t. být východiskem při tvoření dalších t.), ústrojnost (struktura t. má být v souladu se zákonitostmi a pravidly jazykového systému)*“ (Martincová, 2017). Lze vidět, že některé z těchto požadavků jsou shodné s těmi, které uváděl autor Tomášek (2003). Uvedené vlastnosti jsou postupem času pozměňovány, či zpřesňovány a je kladen důraz na to, aby se pro termíny nevyskytovala synonyma. (Martincová, 2017)

Termíny se obvykle dělí podle toho, v jaké oblasti se vyskytují, na termíny z vědních oborů nebo z výrobních a technických oborů. Vznikají podobnými způsoby jako ostatní lexikální jednotky, a to odvozováním, tvořením sousloví, skládáním, sémantickým tvořením, přejímáním z cizích jazyků nebo pomocí kalku. Podstatná část termínů vzniká také procesem zvaným *terminologizace*, kdy jsou běžně používaná slova přejímána a adaptována do odborného jazyka a do funkce konkrétního termínu, což je proces, který popisoval také Tomášek (2003). Na závěr je uvedeno, že odhadem je až 77 % všech termínů víceslovných a zbylých 23 % zastupují termíny jednoslovné. (Martincová, 2017)

1.2 Trestní zákoník 40/2009 Sb.

1.2.1 Vývoj trestního práva od roku 1918

Když v roce 1918 došlo ke vzniku samostatné Československé republiky, vznikl také první zákon č. 11/1918 Sb., který ovšem zachoval předešlé zákony v platnosti. Na území dnešní České republiky tedy platil *trestní zákoník rakouský* z roku 1852 (č. 117/1852 ř. z.) přizpůsobený potřebám nově vzniklé republiky. Důležitým byl také zákon č. 50/1923 Sb., zvaný *zákon na ochranu republiky*. Ten řešil problematiku ohrožování míru, vojenské bezpečnosti nebo poškozování a útoky na ústavní činitele. (Francek, 2007, s. 68 – 75), (Kratochvíl et al., 2012, s. 158)

Rakouský zákoník byl postupně doplňován novými předpisy, ale bylo jasné, že je potřeba vytvořit nový celistvý systém trestního práva, který by vyhovoval potřebám státu. Za tímto účelem byly tehdejším ministerstvem spravedlnosti vypracovány a uveřejněny *Přípravné osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona přestupkového v r. 1926*. Později následovala také *Ministerská osnova trestního zákona z r. 1937* vytvořená tehdejším ministerstvem unifikací. Tyto projekty nebyly sice nikdy zrealizovány, ale staly se významnými v historii československého trestního práva s aktuálními dopady. (Kratochvíl et al., 2012, s. 158 – 159)

1.2.2 Vývoj trestního práva od roku 1939

Dalším přelomovým rokem byl rok 1939, kdy byl zřízen Protektorát Čechy a Morava. Kvůli silícímu vlivu Německa zde mezi lety 1939 až 1945 působily dva právní systémy, a to protektorátní a německý. I přesto, že zde bylo platné protektorátní trestní právo, bylo silně ovlivňováno německým trestním zákoníkem a také rozhodnutími říšské vlády. Německá justice usilovala především o zjednodušování a zrychlování soudních procesů. V té době se před německé soudy dostávali i obyvatelé protektorátu, které zde čekaly vysoké a nepřiměřené trestní sazby. (Francek, 2007, s. 75 – 80)

1.2.3 Vývoj trestního práva od roku 1944

Podoba trestního práva v tomto období byla zásadně ovlivňována předpisy o obnovení právního pořádku a také dekrety vydávanými tehdejším prezidentem Benešem. Dekretem vydaným dne 3. 8. 1944 došlo k navrácení zákoníku, který platil před druhou světovou válkou, tedy za dob první Československé republiky. Zároveň tím byla zrušena platnost právních předpisů vydaných po 30. 9. 1938. Mezi velkým množstvím vydávaných dekretů se nacházely i takové, které se zaměřovaly na potrestání nacistických zločinců či kolaborantů.

Ilustrační je například tzv. *velký retribuční dekret* (č. 16/1945 Sb.), který začínal následujícími slovy: „*O přísnu spravedlnost volají neslýchané zločiny, kterých se dopustili nacisté a jejich zrádní spoluviníci na Československu. Porobení vlasti, vraždění, zotročování, loupení a ponižování, jehož obětí byl československý lid, a všechna ta stupňovaná zvěrstva, kterým bohužel pomáhali anebo asistovali i zpronevěřivší se občané českoslovenští, z nichž někteří zneužili přitom i vysokých úřadů, mandátů nebo hodností, musí dojíti zaslouženého trestu bez průtahy, aby nacistické a fašistické zlo bylo vyvráceno z kořenů*“ (Francek, 2007, s. 83). Postihy za spáchané trestné činy uvedené v tomto dekretu byly stále uskutečňovány podle trestního zákoníku z roku 1852 a podle zákona č. 50/1923 Sb. (Francek, 2007, s. 81 – 86), (Kuklík, 2011, s. 48)

1.2.4 Vývoj trestního práva od roku 1948

Po únorových událostech roku 1948 byl ukončen demokratický vývoj, a jelikož byl stále v platnosti *rakouský trestní zákoník*, byly vydávány zákony, které se zaměřovaly na ochranu nově vzniklých poměrů. Z tohoto důvodu byla v červenci roku 1948 vyhlášena tzv. právníká dvouletka, během které měl vzniknout soubor nových zákonů. Až 12. 7. 1950 došlo prostřednictvím Národního shromáždění ke schválení trestního zákona (č. 86/1950 Sb.), trestního řádu (87/1950 Sb.), trestního zákona správního (č. 88/1950 Sb.) a trestního řádu správního (č. 89/1950 Sb.). (Francek, 2007, s. 93 – 94)

Nově vzniklý trestní zákon již nedělil trestní právo na civilní a vojenské a byl více jednotný, avšak trpěl závažnými nedostatky jako například vysokými trestními sazbami nebo širokými formulacemi. Byly zrušeny druhy deliktů, jako jsou přestupky a přečiny, a zůstal zde pouze trestný čin. Zároveň byly rozlišovány tresty hlavní (trest smrti, odnětí svobody a nápravné opatření) a vedlejší (ztráta státního občanství, občanských práv, ...). Reformou prošly také přitěžující a polehčující okolnosti nebo možnosti podmíněného odsouzení. Jak uvádí Francek (2007, s. 94), „*ve zvláštní části zákona jsou evidovány trestné činy podle společenské nebezpečnosti, tedy delikty proti republice, hospodářské, proti pořádku ve věcech veřejných, obecně nebezpečné, proti rodině a mládeži, životu a zdraví, svobodě a důstojnosti člověka, majetkové, proti brannosti a vojenské*“ . (Francek, 2007, s. 94)

V druhé polovině padesátých let, došlo k novelizaci trestního práva hmotného a to zákonem č. 63/1956 Sb., který některá ustanovení doplnil či naopak zrušil, ale nejednalo se o zásadní změnu. (Francek, 2007, s. 95)

1.2.5 Vývoj trestního práva od roku 1961

Zásadní změna nastala v roce 1961, kdy byl Národním shromážděním schválen nový trestní zákon č. 140/1961 Sb., jež nabyl účinnosti začátkem roku 1962. Jeho struktura se přiblížila podobě aktuálně platného trestního zákoníku. (Francek, 2007, s. 95 – 96)

V obecné části, která se skládala z osmi hlav, „byly sníženy některé trestní sazby a jako nejvyšší byla stanovena sazba trestu odnětí svobody na 15 let a zrušen byl trest odnětí svobody na doživotí. Trest smrti byl prohlášen za výjimečný trest a byl vyhrazen jen nejzávažnějším trestným činům...“, jak uvádí Kuklík (2011, s. 254). Dále se objevily nové formulace pro tresty jako nápravná opatření, ztráta čestných titulů a vyznamenání, ztráta vojenské hodnosti, zákaz činnosti, propadnutí majetku či věci, peněžité trest a vyhoštění. Mezi formu trestné činnosti nově přibyla i příprava k trestnému činu a účel trestu se dočkal nové formulace „s důrazem na ochranu společnosti před pachateli trestné činnosti a na výchovný aspekt“ Kuklík (2011, s. 254).

Zvláštní část, jež byla rozdělena na dvanáct hlav, udávala důležitost trestných činů podle jejich posloupnosti. Upřednostňována byla ochrana státu a společnosti před ochranou jednotlivců. (Kuklík, 2011, s. 254)

Významné změny v trestním zákoně nastaly v průběhu devadesátých let po ukončení vlády komunistického režimu. Mezi četnými změnami byl mimo jiné zrušen trest smrti, který byl nahrazen výjimečným trestem odnětí svobody na patnáct až dvacet pět let, nebo na doživotí. Již v této době započalo ministerstvo spravedlnosti přípravu nového trestního zákoníku. (Francek, 2007, s. 97 – 98)

1.2.6 Aktuální podoba

Trestní zákoník České republiky (označován také zkratkou TrZ) je aktuální platný zákoník, který je hlavním pramenem trestního práva hmotného a nachází se ve Sbírce zákonů pod číslem 40/2009 Sb. Schválen byl Parlamentem České republiky 8. 1. 2009 a účinnosti nabyl 1. 1. 2010. Jeho vznikem se zároveň zrušila platnost československého trestního zákona č. 140/1961 Sb., který byl do té doby platný. Struktura trestního zákoníku je rozdělena na tři části, ve kterých se nachází dohromady 421 paragrafů. (Zákon č. 40/2009 Sb.)

První část se nazývá *Obecná část* a obsahuje paragrafy 1 až 139 a je rozdělena na osm hlav. V těchto hlavách jsou definice, které lze aplikovat na vybrané nebo často i na všechny trestné činy, a proto jsou vymezeny souhrnně, aby nemusely být opakovány. Zmíněné hlavy definují následující ustanovení. (Šámal et al., 2022, s. 59)

- HLAVA I – Působnost trestních zákonů
- HLAVA II – Trestní odpovědnost
- HLAVA III – Okolnosti vylučující protiprávnost činu
- HLAVA IV – Zánik trestní odpovědnosti
- HLAVA V – Trestní sankce
- HLAVA VI – Zahlazení odsouzení
- HLAVA VII – Zvláštní ustanovení o některých pachatelích
- HLAVA VIII – Výkladová ustanovení

Druhou částí je *Zvláštní část*, kde se nacházejí paragrafy 140 až 418 a dělí se na třináct hlav. Zde jsou sepsány jednotlivé trestné činy a jejich znaky, kterými se vyznačují a kterými se od sebe případně odlišují. (Šámal et al., 2022, s. 60)

- HLAVA I – Trestné činy proti životu a zdraví
- HLAVA II – Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství
- HLAVA III – Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti
- HLAVA IV – Trestné činy proti rodině a dětem
- HLAVA V – Trestné činy proti majetku
- HLAVA VI – Trestné činy hospodářské
- HLAVA VII – Trestné činy obecně nebezpečné
- HLAVA VIII – Trestné činy proti životnímu prostředí
- HLAVA IX – Trestné činy proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci
- HLAVA X – Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných
- HLAVA XI – Trestné činy proti branné povinnosti
- HLAVA XII – Trestné činy vojenské
- HLAVA XIII – Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy

Poslední tři paragrafy 419 až 421 tvoří třetí část s názvem *Přechodná a závěrečná ustanovení*. (Šámal et al., 2022, s. 59)

Nutno dodat, že podoba Trestního zákoníku není konstantní. V průběhu platnosti dochází k novelizacím, kdy se mohou změnit, zrušit či doplnit ustanovení. Aktuální verze je ve znění od 5. 1. do 30. 6. 2023 a budoucí znění má nabýt účinnosti 1. 7. 2023. (Zákon č. 40/2009 Sb.)

1.3 Código Penal de la Nación Argentina

1.3.1 Vývoj trestního práva od roku 1886

Než byl v roce 1886 přijat první národní zákoník, byly na území Argentiny zdrojem právních předpisů především španělské trestní zákony. Prvním pokusem o vytvoření a uzákonění argentinského trestního práva byl projekt, který vypracoval profesor Carlos Tejedor mezi lety 1863 – 1864. Jeho hlavním zdrojem byl bavorský, španělský a francouzský trestní zákoník pro obecnou část a peruánský a španělský zákoník pro zvláštní část. „*Proyecto Tejedor*“ nebyl však uzákoněn jako národní zákoník, ale pouze jako zákoník některých provincií, včetně provincie Buenos Aires. (Nuñez et al., 1999)

V roce 1881 byl přepracován nový návrh trestního zákoníku, který vycházel z „*Proyecto Tejedor*“, ale nebyl přijat Poslaneckou sněmovnou. Tento pokus byl opakován o pár let později a tentokrát již úspěšně. Dne 7. 12. 1886 byl Kongresem přijat první trestní zákoník (zákon 1920 – 07 – 12 – 1886), platný pro celý národ, který nabyl účinnosti 1. 2. 1887. (Nuñez et al., 1999)

1.3.2 Vývoj trestního práva od roku 1890

V roce 1890 byly tři osoby (Piñero, Rivarola a Matienzo) pověřeny Národní výkonnou mocí k vypracování návrhu reformy zákoníku. Svůj návrh předložili v roce 1891 a obsahoval revize a doplnění k zákoníku z roku 1886. Byly zachovány španělské prameny, ale dále bylo čerpáno z trestního zákoníku italského, uherského, nizozemského a belgického. Tento návrh nebyl ovšem schválen, ale posloužil jako základ reformy, ke které došlo v roce 1903. (Nuñez et al., 1999)

1.3.3 Vývoj trestního práva od roku 1921

Následně byl v roce 1917 vytvořen nový návrh zákona, známý jako „*El Proyecto de 1917*“. Ten byl schválen po reformách provedených Senátem až v roce 1921, jako zákon 11.179 a nabyl účinnosti 30. 4. 1922. Nově v něm byly začleněny pojmy jako podmíněné odsouzení, podmíněný trest, či polehčující a přitěžující okolnosti. (Nuñez et al., 1999)

V následujících letech byly přijímány různé dílčí reformy, ovšem nepodařilo se provést celkovou reformu trestního zákoníku, byť byly v průběhu dvacátého století předkládány mnohé návrhy. Za významnější lze považovat reformu z roku 1968 (zákon 17.567), vytvořenou na základě Solerova návrhu, která byla po pěti letech zrušena jiným zákonem, ale v roce 1976 byla opět obnovena zákonem 21.338. Následně, v roce 1984 byla Národním kongresem obnovena většina textů původního zákona 11.179. (Nuñez et al., 1999)

1.3.4 Vývoj trestního práva ve 21. století

Celkový počet změn, které byly provedeny jak v obecné části, tak ve zvláštní části zákoníku, čítá více než devět set úprav. Pokusy o komplexní reformu trestního zákoníku byly uskutečněny v roce 2004 a 2014. V roce 2004 byl uložen komisi úkol o vypracování daného zákoníku, ale ani po dvou letech práce nebylo dosaženo žádného výsledku. Druhý pokus byl úspěšnější, jelikož došlo k vypracování návrhu, který ale nakonec nebyl schválen kongresem. (argentina.gob.ar, 2017)

V roce 2017 byla zřízena návrhová komise, která dostala za úkol vytvořit návrh nového trestního zákoníku. Za dva roky, tedy počátkem roku 2019, se do Kongresu dostal nový návrh zákona o reformě trestního zákoníku. Jeho snahou je uspořádat, systematizovat a modernizovat všechny trestní předpisy v rámci jednoho právního předpisu. Součástí nového návrhu je například zpřísnění trestů za některé trestné činy, začlenění právnických osob a zahrnutí nových typů trestných činů. Mimo jiné je také více genderově vyvážený a rozšiřuje práva obětí trestných činů. (argentina.gob.ar, 2019)

1.3.5 Aktuální podoba

Trestní zákoník Argentiny, oficiálním názvem „*Código Penal de la Nación Argentina*“, který upravuje trestní právo hmotné, byl schválen jako „*ley n° 11.179*“ (zákon číslo 11.179) dne 30. 10. 1921, nabyl účinnosti 30. 4. 1922 a je platný dodnes. V průběhu jeho více než stoleté platnosti proběhlo přes devět set reforem, které ovlivnily jeho původní formu. „*Código Penal*“ je rozdělen na dvě „*libros*“ (knihy) a obsahuje celkem 316 „*artículos*“ (paragrafů). (Código Penal de la Nación Argentina)

„*Libro primero*“ (První kniha) s názvem „*Disposiciones generales*“ (Všeobecná ustanovení) je obecnou částí, která popisuje právní principy. Obsahuje třináct „*títulos*“ (hlav) a „*artículos*“ (paragrafy) 1 až 87. (Código Penal de la Nación Argentina)

- *TÍTULO I – Aplicación de la ley penal* (Působnost trestního práva)
- *TÍTULO II – De las penas* (O trestech)
- *TÍTULO III – Condención condicional* (Podmíněné odsouzení)
- *TÍTULO IV – Reparación de perjuicios* (Náhrada škod)
- *TÍTULO V – Imputabilidad* (Přičitatelnost)
- *TÍTULO VI – Tentativa* (Pokus)
- *TÍTULO VII – Participación criminal* (Účast na trestném činu)
- *TÍTULO VIII – Reincidencia* (Recidiva)

- *TÍTULO IX – Concurso de delitos* (Sdružení trestných činů)
- *TÍTULO X – Extinción de acciones y de penas* (Zánik činů a trestů)
- *TÍTULO XI – Del ejercicio de las acciones* (O podávání žalob)
- *TÍTULO XII – De la suspensión del juicio a prueba* (Podmíněné zastavení trestního stíhání)
- *TÍTULO XIII – Significación de los conceptos empleados en el código* (Význam pojmů používaných v trestním zákoníku)

Druhá část neboli „*Libro segundo*“ (Druhá kniha) je pojmenována „*De los delitos*“ (O trestných činech). Jde o zvláštní část zákoníku, kde jsou popsány jednotlivé trestné činy, rozdělené do třinácti „*títulos*“ (hlav), obsahujících „*artículos*“ (paragrafy) 79 až 316. Na závěr se zde nacházejí tři „*artículos*“ (paragrafy) popisující „*disposiciones complementarias*“ (doplňková ustanovení). (Código Penal de la Nación Argentina)

- *TÍTULO I – Delitos contra las personas* (Trestné činy proti osobám)
- *TÍTULO II – Delitos contra el honor* (Trestné činy proti cti)
- *TÍTULO III – Delitos contra la integridad sexual* (Trestné činy proti sexuální integritě)
- *TÍTULO IV – Delitos contra el estado civil* (Trestné činy proti občanskému soužití)
- *TÍTULO V – Delitos contra la libertad* (Trestné činy proti svobodě)
- *TÍTULO VI – Delitos contra la propiedad* (Trestné činy proti majetku)
- *TÍTULO VII – Delitos contra la seguridad pública* (Trestné činy proti veřejné bezpečnosti)
- *TÍTULO VIII – Delitos contra el orden público* (Trestné činy proti veřejnému pořádku)
- *TÍTULO IX – Delitos contra la seguridad de la Nación* (Trestné činy proti bezpečnosti státu)
- *TÍTULO X – Delitos contra los poderes públicos y el orden constitucional* (Trestné činy proti veřejné moci a ústavnímu pořádku)
- *TÍTULO XI – Delitos contra la administración pública* (Trestné činy proti veřejné správě)
- *TÍTULO XII – Delitos contra la fe pública* (Trestné činy proti veřejné víře)
- *TÍTULO XIII – Delitos contra el orden económico y financiero* (Trestné činy proti ekonomickému a finančnímu pořádku)

1.4 Shrnutí teoretické části

Tato kapitola bude zakončením a shrnutím poznatků získaných v průběhu teoretické části.

V úvodu bylo definováno, co je to právní jazyk. Jedná se tedy o souhrn slovní zásoby, která čerpá nejen z běžně používaných slov, ale také z odborných termínů z nejrůznějších odvětví. Dále bylo vysvětleno, jaký význam má pojem právní termín. Bylo popsáno, že se jedná o pojmenování konkrétní právní skutečnosti, lze ji definovat konkrétním způsobem a že k tomuto zpřesnění dochází právě při přejímání běžně používaných slov do jazyka právního.

V historii trestního práva České republiky byly vybrány nejzásadnější okamžiky, kdy docházelo k jeho změnám. Začali jsme popisem od dob vzniku první Československé republiky a pokračovali jsme až do přítomnosti. Lze si všimnout, že ke změnám v trestním právu docházelo především v momentech, kdy docházelo k celkovým zásadním historickým změnám na území naší země. K tomuto výkladu byla použita odborná literatura, zaměřující se na historický vývoj celého práva nebo konkrétně trestního práva ve dvacátém století. Přes historický výklad jsme se dostali až k současné podobě trestního zákoníku. Byly uvedeny obecné informace a následoval popis rozdělení na jednotlivé části a přiblížení jejich obsahu.

Navazoval výklad o historii argentinského trestního zákoníku. Tato část byla ztížena tím, že aktuální „*Código Penal*“ je platný více než sto let, tudíž se příliš zásadních změn, které by se daly popsat neudálo. Byly však vybrány mezníky, kdy docházelo k významnějším reformám, které jej ovlivnily. Tento výklad byl zakončen popisem aktuální situace, kdy od roku 2019 existuje návrh nového trestního zákoníku, který ovšem doposud nebyl schválen. Poslední částí je kapitola popisující obecné informace a strukturu argentinského trestního zákoníku stejným způsobem, jakým to bylo provedeno u českého zákoníku.

Na základě zjištěných informací tedy lze říci, že byť oba zákoníky vycházejí z legislativ odlišných států, jsou podobně strukturovány, což můžeme považovat za zajímavou skutečnost. U obou zákoníků se setkáváme s rozdělením na část obecnou a zvláštní, kdy část obecná obsahuje obecně platné právní principy a části zvláštní pak popisují jednotlivé typy trestných činů. I přes tuto podobnost narážíme na rozdílnost v rozsahu, jelikož „*Código Penal*“ obsahuje o více než sto paragrafů méně než Trestní zákoník České republiky.

Nejdůležitějším a nejzásadnějším rozdílem, který je nutno zmínit, je fakt, že argentinský trestní zákoník je téměř o devadesát let starší než český. Možná je právě tato skutečnost důvodem, proč nejsou některé definice v „*Código Penal*“ příliš detailní a popisy, které se zde nacházejí, jsou spíše stručnějšího charakteru.

2 Obsahová a formální komparativní analýza vybraných termínů

V praktické části bude komparativně porovnávána formální i obsahová stránka vybrané terminologie z oblasti trestního práva hmotného České republiky a Argentiny. Termíny použité ke komparaci jsou čerpány primárně z Trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. (pro Českou republiku) a „*Código Penal de la Nación Argentina*“ (pro Argentinu).

Definice termínů vybraných z českého trestního zákoníku bude přeformulována vlastními slovy, aby byl význam snáze pochopitelný pro čtenáře. Pro argentinské termíny bude vložena definice formou přímých citací z „*Código Penal*“, jejichž překlady se budou nacházet v poznámkách pod čarou. Následovat budou také přeformulovaná vysvětlení jejich významu. U každého termínu bude uvedeno číslo paragrafu (§ nebo Art.), pod kterým ho lze dohledat v příslušném zákoníku.

Při tvorbě definic bude ke konzultaci používána kniha *Praktikum trestního práva hmotného* od Františka Novotného a webová stránka argentinské vlády (*argentina.gob.ar*).

V abecedním řazení budou definovány termíny, které jsou rozděleny do následujících sémantických polí:

- Typy trestů
- Okolnosti vylučující protiprávnost činu

V každém sémantickém poli bude nejprve provedena obsahová analýza, tedy co daný termín znamená a jak ho definuje příslušný zákoník. Následovat bude formální analýza doplněná grafy, která obnáší rozdělení lexikálních jednotek podle toho, zda se jedná o jednoslovné či víceslovné pojmenování a také z jakých slovních druhů je tvořeno. Tento postup se provede nejdříve u termínů platných pro Českou republiku a následně pro Argentinu. Posledním krokem bude vybrat termíny, které jsou v obou zákonících označovány stejnými či podobnými výrazy a porovnat mezi sebou jejich obsahovou stránku. Stejným způsobem budou analyzována obě sémantické pole.

2.1 Typy trestů

2.1.1 Česká republika

„Domácí vězení“ (§ 60)

Domácí vězení se ukládá za spáchaný přečin a to maximálně na dva roky. Odsouzený je povinen zdržovat se po tuto dobu na určeném místě, kde přebývá. Je soudem stanoveno časové období, kdy odsouzený musí být na tomto místě a kdy ho může opustit (např. kvůli zaměstnání, péči o nezletilé děti, navštěvování náboženských shromáždění apod.). Při výkonu může být na pachatele uložen dohled probačního úředníka.

„Obecně prospěšné práce“ (§ 62-63)

Forma trestu, která se ukládá za přečin, a to v rozmezí 50 až 300 hodin, které musí odsouzený odpracovat. Toto vykonává ve svém volném čase bez nároku na výdělek. Odsouzený vykonává obecně prospěšné práce v zařízeních blíže specifikovaných v § 62.

„Odnětí svobody“ (§ 55)

V České republice nepodmíněný trest odnětí svobody znamená, že je odsouzený umístěn do zařízení k tomu určenému – věznice, za spáchaní trestného činu. Zpravidla se ukládá nejvýše na 20 let. Tento trest odsouzený vykonává ve věznici *A*) s *ostrahou* (ve všech ostatních případech, které nejsou popsány u písmene *B*) nebo *B*) se *zvýšenou ostrahou* (v případě výjimečného trestu, spáchaní trestného činu ve prospěch organizované zločinecké skupiny, spáchaní zvlášť závažného trestného činu s trestem odnětí svobody na minimálně osm let nebo odsouzení za úmyslný trestný čin a při pokusu o útěk z vazby/výkonu trestu/výkonu zabezpečovací detence za posledních pět let).

„Peněžitý trest“ (§ 67-69)

Peněžitý trest je uložen ve chvíli, kdy pachatel trestným činem získal nebo se snažil získat majetkový prospěch pro sebe či jinou osobu. Mimo to se může uložit za přečin nebo jiný trestný čin, pokud to trestní zákoník dovoluje. Pachatel je povinen zaplatit soudem stanovenou částku ve prospěch státu, která se splácí v denních sazbách (těch může být nejméně 20 a nejvíce 730). Jedna tato denní sazba je nejméně 100 Kč a nejvíce 50 000 Kč.

Sazba je vyměřena na základě čistého příjmu pachatele s ohledem na jeho majetkové a osobní poměry. Pokud pachatel neuhradí částku v termínu stanoveném soudem, je peněžítý trest přeměněn na trest odnětí svobody. V tomto případě se každá nezaplacená denní sazba mění na dva dny odnětí svobody.

„Propadnutí majetku“ (§ 66)

Ukládá se v případě odsouzení k výjimečnému trestu za zvlášť závažný zločin nebo i samostatně, pokud pachatel chtěl získat nebo získal majetkový prospěch pro sebe či někoho dalšího spácháním trestného činu. Tím se rozumí, že celý majetek odsouzeného nebo jeho určená část (kromě prostředků a věcí potřebných k péči o sebe či blízkých osob), propadá ve prospěch státu.

„Propadnutí věci“ (§ 70-72)

Věc propadá ve prospěch státu, pokud se díky ní pachatel bezprostředně obohatil nebo z ní získal zprostředkovaný výnos při trestné činnosti nebo pokud byla daná věc použita při trestné činnosti. Uložení tohoto trestu je možné pouze v případě, že věc náleží pachateli.

„Vyhoštění“ (§ 80)

V zájmu ochrany osob či majetku nebo z jiného zájmu může být pachatel, který není občanem ČR vyhoštěn z České republiky, tedy musí opustit její území. Uložení tohoto trestu je možné jak samostatně, tak i souběžně s jiným trestem. S ohledem na povahu a závažnost trestného činu se ukládá buďto v rozsahu od jednoho roku do deseti let nebo na dobu neurčitou.

„Výjimečný trest“ (§ 54)

Jde o odnětí svobody na 20–30 let nebo na doživotí. Možnost uložení na 20 – 30 let je, pokud se jedná o velmi vysokou závažnost zločinu, nebo když je pokus o nápravu pachatele obtížný. Doživotní trest je volen v případech spáchání zvláště závažných zločinů. To může být vražda, vlastizrada, teroristický útok, genocida a další. Ukládá se, pokud je provedení, pohnutka či následek daného činu zavrženíhodný, pokud je to nutné pro ochranu širší společnosti, a když není pravděpodobnost, že by byl pachatel napraven uložením nižšího trestu.

„Zákaz činnosti“ (§ 73)

Zákaz činnosti v České republice znamená, že pokud má spáchaný trestný čin souvislost s danou činností, může být její výkon pro odsouzeného zakázán. Konkrétně je mu zakázán výkon zaměstnání, povolání, funkce či jiné činnosti, na kterou je třeba zvláštního povolení nebo kterou upravuje jiný právní předpis, a to na dobu jednoho roku až deseti let.

„Zákaz držení a chovu zvířat“ (§ 74a)

Je-li spáchán trestný čin v souvislosti s chovem nebo držením zvířat, může soud udělit trest zákazu na tuto činnost ve výši až deseti let.

„Zákaz pobytu“ (§ 75)

Odsouzenému je zakázáno setrvávat na daném místě či v obvodu, které určí soud (nesmí tím být místo trvalého pobytu odsouzeného). Takový trest se ukládá v zájmu ochrany veřejného pořádku, rodiny, zdraví, mravnosti nebo majetku, a to v rozmezí jednoho roku až deseti let.

„Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce“ (§ 76)

Při uložení tohoto trestu je pachateli odepřen vstup a účast na výše zmíněných akcích, a to až na dobu 10 let, pokud se dopustil trestného činu spáchaného v souvislosti s takovou akcí.

„Ztráta čestných titulů nebo vyznamenání“ (§ 78)

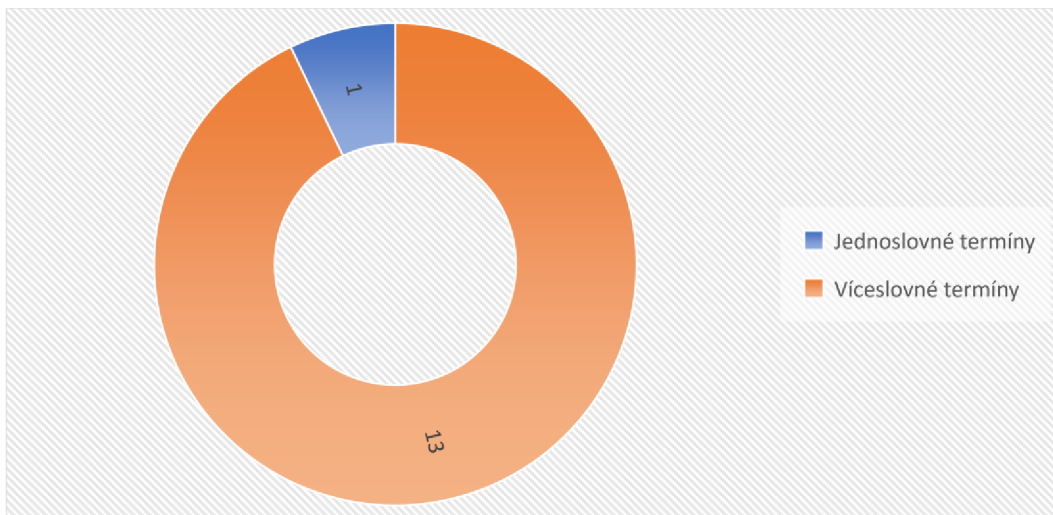
Odsouzený je zbaven čestných titulů, vyznamenání či čestných uznání, které získal v souladu s vnitrostátními právními předpisy v případě, že spáchal trestný čin ze zvlášť zavrženíhodné pohnutky a je za tento čin odsouzen nejméně na dva roky.

„Ztráta vojenské hodnosti“ (§ 79)

Odsouzený je degradován na hodnost vojína, a to v případě, že je odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody (minimálně na 2 roky) za úmyslný trestný čin spáchaný ze zvlášť zavrženíhodné pohnutky.

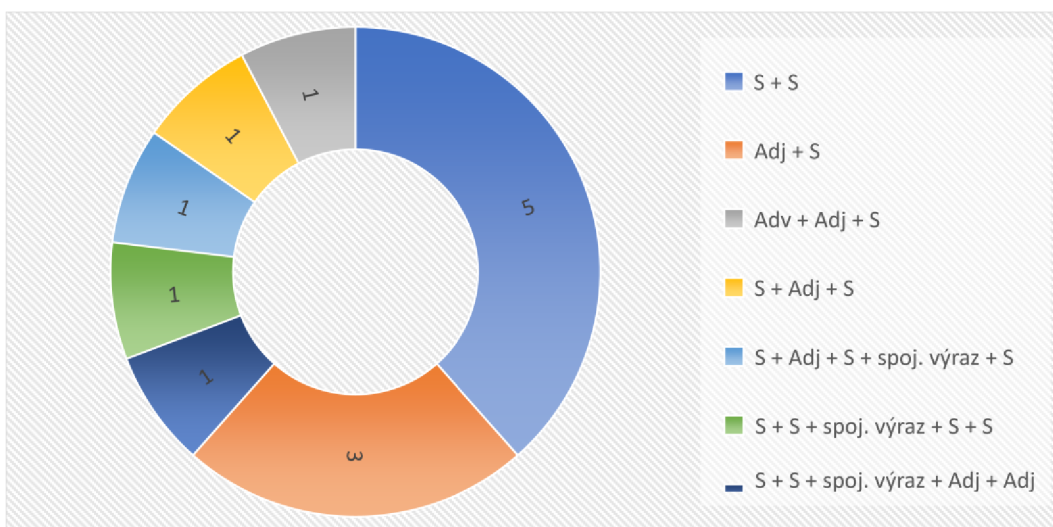
2.1.1.1 Formální analýza

Celkový počet názvů označujících typy trestů v ČR čítá čtrnáct termínů. Z tohoto celkového počtu je pouze jeden jednoslovný (*Vyhoštění*) a ten je vyjádřen substantivem. Zbýlých třináct je víceslovných (viz graf 1).

Graf 1 - Celkový počet termínů označujících typy trestů (ČR)

Mezi víceslovnými termíny je nejpočetnější (pětičlenná) skupina tvořena dvěma substantivy (*Odnětí svobody, Propadnutí majetku, Propadnutí věci, Zákaz činnosti, Zákaz pobytu*). Následují tři termíny skládající se z adjektiva a substantiva (*Domácí vězení, Peněžitý trest, Výjimečný trest*). Zbylé termíny tvoří pouze samostatné jednočlenné skupiny, a to: Adv + Adj + S (*Obecně prospěšné práce*), S + Adj + S (*Ztráta vojenské hodnosti*), S + Adj + S + s. v. + S (*Ztráta čestných titulů a vyznamenání*), S + S + s. v. + S + S (*Zákaz držení a chovu zvířat*), S + S + s. v. + Adj + Adj + s. v. + Adj + Adj + S (*Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce*).

Graf 2 - Víceslovné termíny označující typy trestů (ČR)

2.1.2 Argentina

„Detención domiciliaria“ (Art. 10.)

„Podrán, a criterio del juez competente, cumplir la pena de reclusión o prisión en detención domiciliaria: a) El interno enfermo cuando la privación de la libertad en el establecimiento carcelario le impide recuperarse o tratar adecuadamente su dolencia y no correspondiere su alojamiento en un establecimiento hospitalario; b) El interno que padezca una enfermedad incurable en periodo terminal; c) El interno discapacitado cuando la privación de la libertad en el establecimiento carcelario es inadecuada por su condición implicándole un trato indigno, inhumano o cruel; d) El interno mayor de setenta (70) años; e) La mujer embarazada; f) La madre de un niño menor de cinco (5) años o de una persona con discapacidad a su cargo.“¹

Na základě rozhodnutí soudce, může být trest „*prisión*“ a „*reclusión*“ vykonáván v domácím prostředí (*detención domiciliaria*). Taková možnost se zvažuje v případě, že odsouzený spadá do jedné z následujících kategorií: pokud se jedná o osobu trpící onemocněním, ke kterému by se mu v zařízení nedostalo potřebné péče, nebo v případě, že se jedná o nevléčitelnou nemoc v terminálním stádiu; dále také v momentě, kdy jde o osobu zdravotně postiženou, které by nemohla být poskytnuta potřebná péče nebo o osobu starší sedmdesáti let; v neposlední řadě sem spadají těhotné ženy a matky dětí do pěti let nebo osob se zdravotním postižením.

¹ „Následující osoby mohou na základě rozhodnutí příslušného soudce vykonávat trest „*reclusión*“ nebo „*prisión*“ formou domácího vězení: a) Nemocný vězeň, kterému odnětí svobody ve vězeňském zařízení brání v uzdravení nebo odpovídajícím léčení jeho onemocnění a jeho ubytování v nemocničním zařízení tomu neodpovídá; b) Vězeň, který trpí nevléčitelnou nemocí v terminálním stádiu; c) Zdravotně postižený vězeň, pokud je zbavení svobody ve vězeňském zařízení neadekvátní vzhledem k jeho stavu, který znamená nedůstojné, nelidské nebo kruté zacházení; d) Vězeň starší sedmdesáti (70) let; e) těhotná žena; f) Matka dítěte mladšího pěti (5) let nebo zdravotně postižené osoby v její péči.“ (Vlastní překlad autorky BP)

„Inhabilitación absoluta“ (Art. 19.)

„La inhabilitación absoluta importa: 1º. La privación del empleo o cargo público que ejercía el penado aunque provenga de elección popular; 2º. La privación del derecho electoral; 3º. La incapacidad para obtener cargos, empleos y comisiones públicas; 4º. La suspensión del goce de toda jubilación, pensión o retiro, civil o militar, cuyo importe será percibido por los parientes que tengan derecho a pensión.“²

Tímto trestem se rozumí že, odsouzený ztrácí veřejné zaměstnání či funkci, kterou vykonával. Dále také ztrácí možnost volebního práva, způsobilost k výkonu veřejné funkce a k plnění veřejných zakázek. V neposlední řadě přichází i o možnost pobírání jakéhokoli důchodu, penze či výsluhy. Tato částka případně příbuzným odsouzené osoby.

² „1º. Zbavení veřejného zaměstnání nebo funkce, kterou odsouzený zastával, a to i v případě, že byl zvolen na základě hlasování lidu; 2º. Zbavení volebního práva; 3º. Zbavení práva zastávat veřejné funkce, veřejná zaměstnání a veřejné výbory; 4º. Pozastavení pobírání jakéhokoli důchodu, penze nebo výslužného, civilního nebo vojenského, jehož výši obdrží příbuzní s nárokem na důchod.“ (Vlastní překlad autorky BP)

„Inhabilitación especial“ (Art. 20., 20 bis.)

„La inhabilitación especial producirá la privación del empleo, cargo, profesión o derecho sobre que recayere y la incapacidad para obtener otro del mismo género durante la condena. La inhabilitación especial para derechos políticos producirá la incapacidad de ejercer durante la condena aquellos sobre que recayere.”³

„Podrá imponerse inhabilitación especial de seis meses a diez años, aunque esa pena no esté expresamente prevista, cuando el delito cometido importe: 1º. Incompetencia o abuso en el ejercicio de un empleo o cargo público; 2º. Abuso en el ejercicio de la patria potestad, adopción, tutela o curatela; 3º. Incompetencia o abuso en el desempeño de una profesión o actividad cuyo ejercicio dependa de una autorización, licencia o habilitación del poder público.”⁴

Odsouzený ztrácí zaměstnání, funkci, povolání či práva, na které se zákaz vztahuje a zároveň nemá nárok na získání zaměstnání stejného druhu v průběhu výkonu trestu. Při zbavení politických práv nemá odsouzený možnost tato práva vykonávat v průběhu výkonu trestu. Zároveň udává, že tento trest je možno uložit na šest měsíců až deset let, pokud bylo při spáchání trestného činu zneužito veřejné funkce, rodičovských práv nebo povolání či činnosti, které závisí na povolení od veřejných orgánů.

³ „„Inhabilitación especial” má za následek zbavení zaměstnání, funkce, profese nebo práva, na které se vztahuje, a nemožnost získat během výkonu trestu jiné zaměstnání stejného druhu. Zvláštní zbavení politických práv má za následek nemožnost vykonávat politická práva, na která se vztahuje, po dobu výkonu trestu.“ (Vlastní překlad autorky BP)

⁴ „„Inhabilitación especial” v délce od šesti měsíců do deseti let lze uložit, i když tento trest není výslovně stanoven, pokud spáchaný trestný čin zahrnuje: 1. Nezpůsobilost nebo zneužití při výkonu veřejného zaměstnání nebo funkce; 2. Zneužití při výkonu rodičovské moci, osvojení, poručníctví nebo opatrovnictví; 3. Nezpůsobilost nebo zneužití při výkonu povolání nebo činnosti, jejíž výkon je závislý na povolení, licenci nebo oprávnění od orgánů veřejné moci.“ (Vlastní překlad autorky BP)

„Multa“ (Art. 21., 22 bis.)

„La multa obligará al reo a pagar la cantidad de dinero que determinare la sentencia, teniendo en cuenta además de las causas generales del artículo 40, la situación económica del penado. Si el reo no pagare la multa en el término que fije la sentencia, sufrirá prisión que no excederá de año y medio. El tribunal, antes de transformar la multa en la prisión correspondiente, procurará la satisfacción de la primera, haciéndola efectiva sobre los bienes, sueldos u otras entradas del condenado. Podrá autorizarse al condenado a amortizar la pena pecuniaria, mediante el trabajo libre, siempre que se presente ocasión para ello. También se podrá autorizar al condenado a pagar la multa por cuotas. El tribunal fijará el monto y la fecha de los pagos, según la condición económica del condenado.”⁵

Odsouzený má povinnost uhradit peněžní částku stanovenou v rozsudku, přičemž je přihlíženo k jeho ekonomické situaci. Tuto částku je možné rozdělit na části, ve kterých bude splácena, přičemž jejich výši a dobu vyplácení stanovuje soud. Další možností je vykonání neplacené práce, která pokryje danou částku. Soud může také částku vymáhat z majetku nebo příjmů odsouzeného. V případě, že žádným z těchto způsobů nebude uhrazena, může být daná osoba odsouzena k trestu „*prisión*“ a to až na jeden a půl roku.

⁵ „„Multa“ zavazuje pachatele k zaplacení peněžité částky stanovené rozsudkem, přičemž se kromě obecných důvodů uvedených v článku 40 přihlíží k ekonomické situaci odsouzeného. Pokud pachatel nezplatí pokutu ve lhůtě stanovené rozsudkem, bude odsouzen k trestu odnětí svobody v délce nepřevyšující jeden a půl roku. Před přeměnou pokuty v odpovídající trest odnětí svobody soud usiluje o to, aby byla pokuta uhrazena z majetku, mzdy nebo jiných příjmů odsouzeného. Odsouzenému může být povoleno, aby peněžité trest uhradil bezplatnou prací, kdykoli se naskytne příležitost. Odsouzenému může být rovněž povoleno zaplatit peněžité trest ve splátkách. Výši a termín splátek stanoví soud podle majetkových poměrů odsouzeného.“ (Vlastní překlad autorky BP)

„Prisión“ (Art. 9º, 11., 12.)

„La pena de prisión, perpetua o temporal, se cumplirá con trabajo obligatorio, en establecimientos distintos de los destinados a los reclusos.“⁶

„El producto del trabajo del condenado a reclusión o prisión se aplicará simultáneamente: 1º. A indemnizar los daños y perjuicios causados por el delito que no satisficiera con otros recursos; 2º. A la prestación de alimentos según el Código Civil; 3º. A costear los gastos que causare en el establecimiento; 4º. A formar un fondo propio, que se le entregará a su salida.“⁷

„La reclusión y la prisión por más de tres años llevan como inherente la inhabilitación absoluta, por el tiempo de la condena, la que podrá durar hasta tres años más, si así lo resuelve el tribunal, de acuerdo con la índole del delito. Importan además la privación, mientras dure la pena, de la patria potestad, de la administración de los bienes y del derecho de disponer de ellos por actos entre vivos. El penado quedará sujeto a la curatela establecida por el Código Civil para los incapaces.“⁸

Jedná se o doživotní („*perpetua*“) nebo dočasné („*temporal*“) odnětí svobody. Vykonává se umístěním odsouzeného do zařízení k tomu určenému a formou nucených prací. Toto zařízení je odlišné od toho, kam jsou umisťováni odsouzení k trestu „*reclusión*“. Výnos z práce, kterou odsouzený odvádí, je použit: k náhradě škody, která byla způsobena samotným trestným činem; ke splácení výživného; ke hrazení výdajů v zařízení, kde je umístěn; k vytvoření úspor, které budou odsouzenému odevzdány při odchodu ze zařízení. Dále je uvedeno, že pokud délka trestu „*reclusión*“ nebo „*prisión*“ přesahuje tři roky, je zároveň automaticky udělen i trest „*inhabilitación absoluta*“ a to na stejnou dobu (případně může trvat maximálně o tři roky déle, pokud tak stanoví soud). Zároveň je odsouzený zbaven rodičovské odpovědnosti a možnosti spravovat svůj majetek a dostává se do opatrovnictví pro nezpůsobilé osoby, což dále definuje „*Código Civil*“ (Občanský zákoník Argentiny).

⁶ „Trest „*prisión*“, ať už doživotního nebo dočasného odnětí svobody, se vykonává povinnou prací v jiných zařízeních, než jsou zařízení určená pro odsouzené k trestu „*reclusión*“.“ (Vlastní překlad autorky BP)

⁷ „Výtěžek práce odsouzeného k trestu „*reclusión*“ nebo „*prisión*“ se použije současně: 1º. K náhradě škody způsobené trestným činem, která není hrazena z jiných zdrojů; 2º. K úhradě výživného podle občanského zákoníku; 3º. K úhradě nákladů vzniklých při pobytu v zařízení; 4º. K vytvoření vlastního fondu, který mu bude předán po propuštění.“ (Vlastní překlad autorky BP)

⁸ „Tresty „*reclusión*“ a „*prisión*“ na dobu delší než tři roky jsou neodmyslitelně spojeny s trestem „*inhabilitación absoluta*“, a to po dobu výkonu trestu, který může trvat další tři roky, pokud tak rozhodne soud podle povahy trestného činu. S tím je rovněž po dobu výkonu trestu spojeno zbavení rodičovské odpovědnosti, zbavení práva nakládat s majetkem na základě smlouvy. Odsouzený podléhá opatrovnictví stanovenému v „*Código Civil*“ pro nespůsobilé osoby.“ (Vlastní překlad autorky BP)

„Reclusión“ (Art. 6º, 7º, 8º, 11., 12.)

„La pena de reclusión, perpetua o temporal, se cumplirá con trabajo obligatorio en los establecimientos destinados al efecto. Los reclusos podrán ser empleados en obras públicas de cualquier clase con tal que no fueren contratadas por particulares.“⁹

„Los hombres débiles o enfermos y los mayores de sesenta años que merecieren reclusión, sufrirán la condena en prisión, no debiendo ser sometidos sino a la clase de trabajo especial que determine la dirección del establecimiento.“¹⁰

„Los menores de edad y las mujeres sufrirán las condenas en establecimientos especiales“¹¹

„El producto del trabajo del condenado a reclusión o prisión se aplicará simultáneamente: 1º. A indemnizar los daños y perjuicios causados por el delito que no satisficiera con otros recursos; 2º. A la prestación de alimentos según el Código Civil; 3º. A costear los gastos que causare en el establecimiento; 4º. A formar un fondo propio, que se le entregará a su salida.“¹²

„La reclusión y la prisión por más de tres años llevan como inherente la inhabilitación absoluta, por el tiempo de la condena, la que podrá durar hasta tres años más, si así lo resuelve el tribunal, de acuerdo con la índole del delito. Importan además la privación, mientras dure la pena, de la patria potestad, de la administración de los bienes y del derecho de disponer de ellos por actos entre vivos. El penado quedará sujeto a la curatela establecida por el Código Civil para los incapaces.“¹³

⁹ „Trest „reclusión“, at' už doživotní nebo na dobu určitou, se vykonává povinnou prací v zařízeních k tomu určených. Vězni mohou být zaměstnáváni ve veřejných pracích jakéhokoli druhu, pokud nejsou zaměstnáváni u soukromých osob.“ (Vlastní překlad autorky BP)

¹⁰ „Slabí nebo nemocní muži a osoby starší šedesáti let, kterým je uložen trest „reclusión“, vykonávají trest ve vězení a jsou podrobeni pouze takovým zvláštním pracím, které určí vedení zařízení.“ (Vlastní překlad autorky BP)

¹¹ „Mladiství a ženy vykonávají trest ve zvláštních ústavech.“ (Vlastní překlad autorky BP)

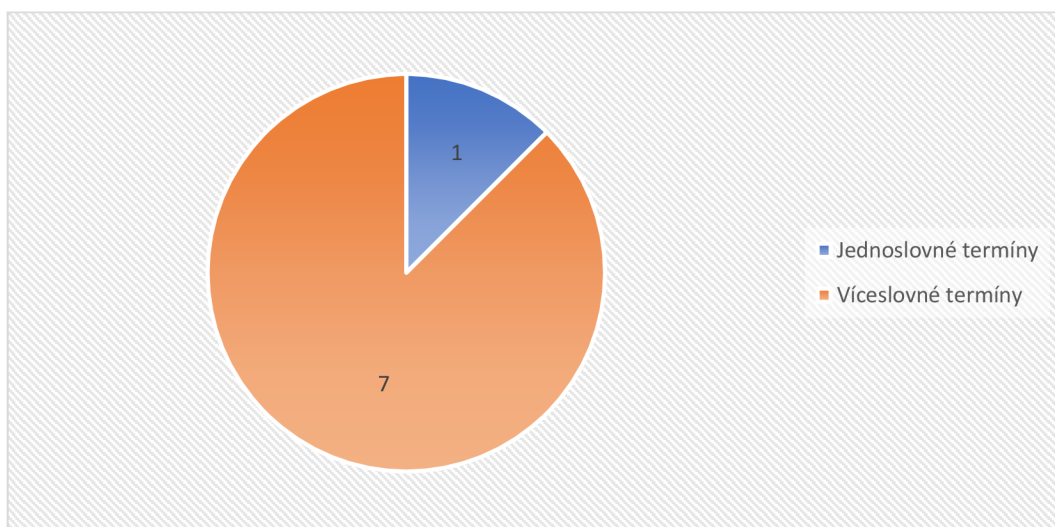
¹² „Výtěžek práce odsouzeného k trestu „reclusión“ nebo „prisión“ se použije současně: 1º. K náhradě škody způsobené trestným činem, která není hrazena z jiných zdrojů; 2º. K úhradě výživného podle občanského zákoníku; 3º. K úhradě nákladů vzniklých při pobytu v zařízení; 4º. K vytvoření vlastního fondu, který mu bude předán po propuštění.“ (Vlastní překlad autorky BP)

¹³ „Tresty „reclusión“ a „prisión“ na dobu delší než tři roky jsou neodmyslitelně spojeny s trestem „inhabilitación absoluta“, a to po dobu výkonu trestu, který může trvat další tři roky, pokud tak rozhodne soud podle povahy trestného činu. S tím je rovněž po dobu výkonu trestu spojeno zbavení rodičovské odpovědnosti, zbavení práva nakládat s majetkem na základě smlouvy. Odsouzený podléhá opatrovnictví stanovenému v „Código Civil“ pro nespěpravné osoby.“ (Vlastní překlad autorky BP)

Stejně jako u trestu „*prisión*” se dělí na doživotní (*perpetua*) nebo dočasné (*temporal*) odnětí svobody. Taktéž se vykonává formou nucených prací, avšak v jiných zařízeních než u trestu „*prisión*”. Pokud jsou k tomuto trestu odsouzeni muži nemocní nebo jinak oslabení, vykonávají jiný speciální druh prací, o kterém rozhoduje vedení daného zařízení. Nezletilé osoby a ženy plní tento trest ve speciálních zařízeních. Souhlasně jako u trestu „*prisión*“ zde platí následující ustanovení. Výnos z práce, kterou odsouzený odvádí je použit: k náhradě škody, která byla způsobena samotným trestným činem; ke splácení výživného; k uhrazení výdajů odsouzeného v zařízení, kde je umístěn; k vytvoření úspor, které budou odsouzenému odevzdány při odchodu ze zařízení. Dále je uvedeno, že pokud délka trestu „*reclusión*“ nebo „*prisión*” přesahuje tři roky, je zároveň automaticky udělen i trest „*inhabilitación absoluta*“ a to na stejnou dobu (případně může trvat maximálně o tři roky déle, pokud tak stanoví soud). Zároveň je odsouzený zbaven rodičovské odpovědnosti a možnosti spravovat svůj majetek a dostává se do opatrovnictví pro nezpůsobilé osoby, což dále definuje „*Código Civil*“ (občanský zákoník Argentiny).

2.1.2.1 Formální analýza

V argentinském zákoníku bylo nalezeno celkem osm termínů označujících typy trestů (viz graf 3). Z tohoto počtu je jeden jednoslovný, který je vyjádřen substantivem, a tím je termín *Multa*. Dalších sedm termínů tvoří víceslovná spojení, a to *Detención domiciliaria*, *Inhabilitación absoluta*, *Inhabilitación espacial*, *Prisión perpetua*, *Prisión temporal*, *Reclusión perpetua* a *Reclusión temporal*. Jak lze vidět, všechny jsou tvořeny dvěma lexémy a shodně se skládají ze substantiva a adjektiva.

Graf 3 - Celkový počet termínů označujících typy trestů (Argentina)

2.1.3 Komparace

Domácí vězení ~ Detención domiciliaria

Prvními termíny vybranými k porovnání bude „domácí vězení“ a „detención domiciliaria“. V tomto případě se jedná o částečnou ekvivalenci, jelikož se shodně oba tresty plní v domácím prostředí pachatele. Rozdíl je ovšem v okolnostech, kdy jsou tyto tresty udělovány. V České republice se uděluje jako samostatný trest, a to pouze v případě, že je spáchán přečin a může mít délku maximálně dvou let. Na rozdíl od toho v Argentině není „detención domiciliaria“ trestem, který by mohl být jako takový udělen. Jedná se o možnou formu plnění trestů „reclusión“ a „prisión“, pokud o tom rozhodne soud. Tato varianta se zpravidla volí v případech dříve uvedených v kapitole 2.1.2.

Odnětí svobody ~ Výjimečný trest ~ Prisión ~ Reclusión

Código Penal definuje dva termíny, které by se daly do češtiny interpretovat jako „odnětí svobody“ nebo „výjimečný trest“, a to „reclusión“ a „prisión“, z nichž každý se dále dělí na „perpetua“ a „temporal“. Nelze vybrat pouze jeden argentinský termín k porovnání s „odnětím svobody“ nebo s „výjimečným trestem“, jelikož jejich definice je velmi podobná a ani s pomocí jiných zdrojů nebylo možno dohledat, jaký je mezi nimi konkrétní rozdíl.

Při porovnání „prisión temporal“ a „reclusión temporal“ s „odnětím svobody“ lze říci, že se jedná o částečnou ekvivalenci. U všech třech trestů se umísťuje odsouzený do zařízení, které je k tomu určené (mluvíme o věznicích). Hlavním rozdílem je, že u argentinských trestů je vězeň povinen vykonávat nucené práce. Také nutno zmínit, že český trestní zákoník stanovuje dva typy věznic, a to s ostrahou nebo se zvýšenou ostrahou. Dalším rozdílem je, že „odnětí svobody“ může být uloženo maximálně na dobu dvaceti let a oproti tomu v *Código Penal* není pro argentinské tresty stanovena žádná hranice doby uložení trestu.

Stejným způsobem je možno porovnat „prisión perpetua“ a „reclusión perpetua“ s „výjimečným trestem“. Opět se jedná o částečnou ekvivalenci, jelikož se vyskytují podobné shody, jaké byly popsány v předchozím odstavci. Shodně se pro všechny tresty odsouzení umísťují do určených zařízení, ovšem v případě argentinských trestů je navíc povinnost vykonávat nucené práce. Co se týče délky trestu, pro Argentinu se jedná o tresty vyložené doživotní, zatímco „výjimečný trest“ lze uložit na dvacet až třicet let nebo na doživotí.

Peněžitý trest ~ Multa

V případě těchto trestů se jedná o absolutní ekvivalenci. U obou trestů je soudem stanovena částka, kterou musí odsouzený uhradit. Souhlasně může být tato částka rozdělena do jednotlivých splátek a je také stanoven termín jejich uhrazení. U každého z trestů je přihlíženo k ekonomické situaci odsouzeného a podle ní je následně vyměřena výše dané částky. Další shodou je, že při neuhrazení daného obnosu může dojít k přeměně na trest „*odnětí svobody*“ (pro „*peněžitý trest*“) nebo „*prisión*“ (u trestu „*multa*“), čili dochází k umístění odsouzeného do určeného zařízení. Jedinou drobnou nuancí, která se mezi tresty vyskytuje, je fakt, že při trestu „*multa*“ se soud primárně pokouší o získání částky vymáháním z příjmů či majetku odsouzeného a až poté se přistupuje k trestu „*prisión*“.

Zákaz činnosti ~ Inhabilitación absoluta ~ Inhabilitación especial

Posledními tresty vybranými ke komparaci jsou „*zákaz činnosti*“ a „*inhabilitación especial*“, u kterých se jedná o částečnou ekvivalenci. V případě českého trestu se zakazuje výkon zaměstnání, povolání, funkce či jiné činnosti a v případě argentinského trestu výkon zaměstnání, funkce, povolání či práva, což můžeme považovat za shodné. V České republice je ovšem stanovena doba tohoto trestu, která může být ve všech případech minimálně jeden rok a maximálně deset let. Pro Argentinu je stanovena tato doba na minimálně 6 měsíců a maximálně deset let, ale to pouze v případě, že bylo v rámci spáchání trestného činu zneužito veřejné funkce, rodičovských práv nebo povolání či činnosti, u kterých je potřeba povolení od veřejných orgánů (jak bylo zmíněno výše, viz kapitola 2.1.2). U ostatních trestných činů, které nespádají do pospaných kategorií, není dáno, jaká může být délka tohoto trestu.

Při porovnání „*zákazu činnosti*“ a „*inhabilitación absoluta*“ se jedná o neekvivalentní terminologii, jelikož podle *Código Penal* se jedná konkrétně o zákaz vykonávání veřejného zaměstnání nebo funkce a zároveň je odsouzenému odepřeno volební právo a také nemůže pobírat případný důchod či výsluhu.

2.2 Okolnosti vylučující protiprávnost činu

2.2.1 Česká republika

„Krajní nouze“ (§28)

Krajní nouze je definována jako stav, kdy se osoba dopouští trestného činu, kterým odvrací nebezpečí hrozící jinému zájmu, který je chráněn trestním zákonem. V tomto případě se tedy nejedná o trestný čin. O krajní nouzi se nejedná v případě, že existoval jiný způsob, kterým by bylo možno odvrátit hrozící riziko nebo pokud je následek takového činu stejně či více závažný než ten, který by původně hrozil.

„Nutná obrana“ (§29)

V případě nutné obrany trestnosti pozbývá čin, který byl proveden za účelem odvrácení hrozícího či trvajícího útoku na zájem chráněný trestním zákonem. Pokud je ovšem obrana nepřiměřená útoku, nemůže se jednat o nutnou obranu.

„Oprávněné použití zbraně“ (§32)

Pokud je použita zbraň a toto použití je v souladu s jiným právním předpisem, jde o oprávněné použití zbraně a nejedná se o trestný čin.

„Přípustné riziko“ (§31)

Přípustné riziko znamená, že daná osoba, jež v rámci svého zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce vykonává společensky prospěšnou činnost, kterou ohrožuje či porušuje zájem chráněný trestním zákonem. O přípustné riziko se jedná, pouze pokud jsou splněny následující podmínky: nelze takového společensky prospěšného výsledku dosáhnout jiným způsobem; není ohrožen život nebo zdraví člověka, pokud nedá k této činnosti svolení; případné vniklé riziko odpovídá výsledku činnosti; činnost nesmí odporovat jiným právním předpisům, veřejnému zájmu, zásadám lidskosti a dobrým mravům.

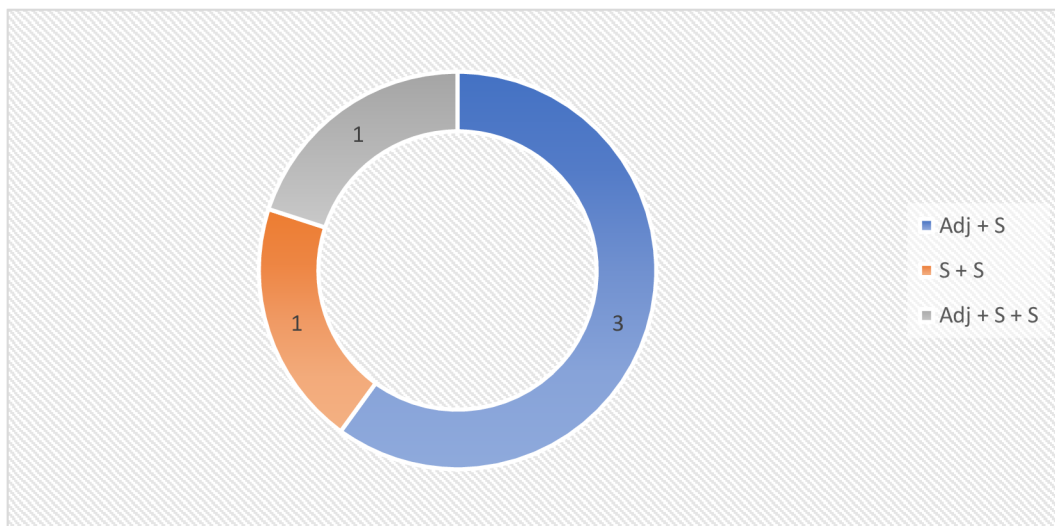
„Svolení poškozeného“ (§30)

Nejedná se o trestný čin, pokud osoba jedná na základě svolení jiné osoby, jež může o svých zájmech, které jsou činem ovlivněny bez omezení rozhodovat. Toto svolení musí být dáno

dobrovolně, určitě, vážně a srozumitelně, a to předem nebo zároveň v průběhu jednání osoby, která se daného činu dopouští. V případě, že je toto svolení uděleno až po spáchání činu, je takové svolení platné, pokud se pachatel mohl domnívat, že by mu byl vzhledem k okolnostem a poměrům souhlas poškozenou osobou udělen. Souhlas nelze považovat za platný v případě, že se jedná o svolení k ublížení na zdraví nebo usmrcení. Výjimku zde tvoří pouze svolení k lékařským zákrokům, jež jsou v souladu s právním řádem a poznatky lékařské vědy.

2.2.1.1 Formální analýza

V rámci sémantického pole „*Okolnosti vylučující protiprávnost činu*“ pro Českou republiku bylo nalezeno celkem pět termínů. Ve všech případech se jedná o víceslovná spojení, přičemž čtyři z nich jsou složeny ze dvou slov a jedno je složeno ze tří. Dvouslovné termíny „*Krajní nouze*“, „*Nutná obrana*“ a „*Přípustné riziko*“ jsou tvořeny adjektivem a substantivem, zatímco „*Svolení poškozeného*“ je spojením dvou substantiv. Poslední tříslavný termín „*Oprávněné použití zbraně*“ se skládá z adjektiva a dvou substantiv (viz graf 4).

Graf 4 – Víceslovné termíny označující okolnosti vylučující protiprávnost činu (ČR)

2.2.2 Argentina

„Estado de necesidad“ (Art. 34, 3º)

„No son punibles: ...El que causare un mal por evitar otro mayor inminente a que ha sido extraño;“¹⁴

Na základě této definice je patrné, že nebude potrestán ten, kdo způsobí škodu či újmu v důsledku snahy vyhnout se jinému hrozícímu nebezpečí, kterému čelí a které by způsobilo větší újmu.

„Fuerza física irresistible“ (Art. 34, 2º)

„No son punibles: ...El que obrare violentado por fuerza física irresistible o amenazas de sufrir un mal grave e inminente;“¹⁵

Z uvedené definice vyplývá, že osoba, jež je pod nátlakem jiné nesnesitelné “fyzické síly” nebo je v ohrožení toho, že utrpí těžkou a nevyhnutelnou újmu, nebude trestně stíhána. Tím se rozumí síla vyvíjená jinou osobou nebo strojem.

„Insuficiencia de las facultades“ (Art. 34, 1º)

„No son punibles: ...El que no haya podido en el momento del hecho, ya sea por insuficiencia de sus facultades, por alteraciones morbosas de las mismas o por su estado de inconciencia, error o ignorancia de hecho no imputables, comprender la criminalidad del acto o dirigir sus acciones.“¹⁶

¹⁴ „Nebudou potrestáni ti: ... Ten, kdo způsobí škodu, aby se vyhnul větší hrozící škodě, jež má být vystaven;“ (Vlastní překlad autorky BP)

¹⁵ „Nebudou potrestáni ti: ... Ten, kdo jedná pod nátlakem nesnesitelné fyzické síly nebo pod hrozbou, že utrpí vážnou a bezprostřední újmu;“ (Vlastní překlad autorky BP)

¹⁶ „Nebudou potrestáni ti: ... Ten, kdo v době spáchání činu nemohl pro nedostatek svých schopností nebo jejich patologické změny nebo pro stav bezvědomí, omyl nebo neznalost skutečnosti, která mu není přičitatelná, chápat trestnost činu nebo své jednání ovládat.“ (Vlastní překlad autorky BP)

Ze zmíněného odstavce je zřejmé, že nebude potrestán ten, kdo nebyl v době spáchání trestného činu schopen dostatečně chápat trestnost činu nebo ovládat své jednání, z důvodu nepříznivého duševního stavu nebo v důsledku omylu či nevědomosti.

„Legítima defensa propia“ (Art. 34, 6º)

„No son punibles: ...El que obrare en defensa propia o de sus derechos, siempre que concurrieren las siguientes circunstancias: a) Agresión ilegítima; b) Necesidad racional del medio empleado para impedir la o repelerla; c) Falta de provocación suficiente por parte del que se defiende.

Se entenderá que concurren estas circunstancias respecto de aquel que durante la noche rechazare el escalamiento o fractura de los cercados, paredes o entradas de su casa, o departamento habitado o de sus dependencias, cualquiera que sea el daño ocasionado al agresor.

Igualmente respecto de aquél que encontrare a un extraño dentro de su hogar, siempre que haya resistencia;“¹⁷

Ten, kdo způsobí újmu v sebeobraně nebo pro ochranu svých práv, nebude trestně stíhán. Musí být ovšem být dodrženy následující body: a) útočník jedná protiprávně, b) prostředky použité k obraně musejí být nutné, c) kdo jedná v sebeobraně, se nesmí chovat provokativně vůči útočníkovi.

Zmíněné okolnosti se považují za splněné, pokud se jedná o osobu, která najde ve svém domě pachatele, který klade odpor. Rovněž toto platí v případě, že je pachateli způsobena jakákoliv škoda a osoba, která se brání, odmítá v průběhu noci přelézat či probourávat ploty, dveře nebo stěny svého obydlí.

¹⁷ „Nebudou potrestáni ti: ... Ten, kdo jedná v sebeobraně nebo při obraně svých práv, pokud jsou splněny následující okolnosti: a) Neoprávněná agrese; b) Racionální nezbytnost použitých prostředků k zabránění nebo odražení útoku; c) Nulová provokace ze strany osoby, která se brání.

Tyto okolnosti se považují za splněné v případě osoby, která v noci odmítá přelézt nebo prolomit ploty, zdi nebo vchody svého domu nebo obývaného bytu či jeho přístavků, ať už je škoda způsobena útočníkovi jakákoli. Totéž platí pro každého, kdo najde cizí osobu uvnitř svého domu za předpokladu, že klade odpor;“ (Vlastní překlad autorky BP)

„Legítima defensa de tercero“ (Art. 34, 7º)

*„No son punibles: ...El que obrare en defensa de la persona o derechos de otro, siempre que concurran las circunstancias a) y b) del inciso anterior y caso de haber precedido provocación suficiente por parte del agredido, la de que no haya participado en ella el tercero defensor.“*¹⁸

Dále nebude trestně stíhán ten, kdo způsobí újmu při obraně třetí osoby nebo jejích práv. Zároveň musí být dodrženy body a) a b) z předchozího odstavce (body uvedené výše u „*Legítima defensa propia*“) a je potřeba dostatečné provokace ze strany útočníka, aniž by se na této provokaci podílela třetí osoba.

„Legítimo ejercicio de un derecho“ (Art. 34, 4º)

*„No son punibles: ...El que obrare en cumplimiento de un deber o en el legítimo ejercicio de su derecho, autoridad o cargo.“*¹⁹

Z výše uvedené definice je očividné, že osoba, která jedná při plnění svých povinností nebo výkonu svých práv a funkcí, taktéž nebude trestně stíhána. Tím se rozumí například škoda způsobená policistou, při výkonu služby.

„Obediencia debida“ (Art. 34, 5º)

*„No son punibles: ...El que obrare en virtud de obediencia debida;“*²⁰

Na závěr je též uvedeno, že nebude potrestána osoba, která jedná na základě rozkazů přijatých od svých nadřízených v rámci hierarchické struktury. Takovou hierarchickou strukturou se rozumí například armáda.

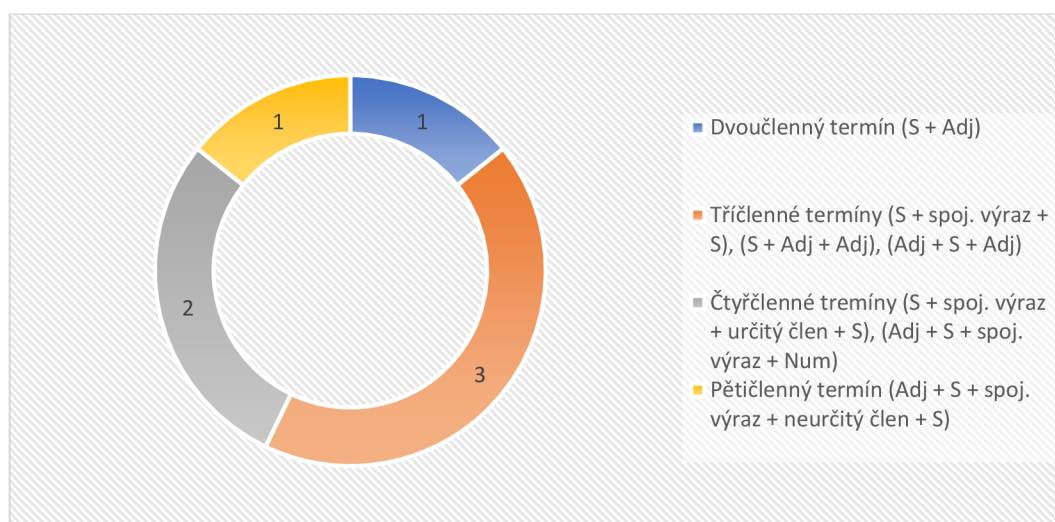
¹⁸ „Nebudou potrestáni ti: ... Ten, kdo jedná na obranu jiné osoby nebo práv jiné osoby za předpokladu, že jsou splněny okolnosti a) a b) předchozího bodu a pokud tomu předcházela dostatečná provokace ze strany agresora, na které se nepodílela třetí osoba.“ (Vlastní překlad autorky BP)

¹⁹ „Nebudou potrestáni ti: ... Ten, kdo jedná při plnění povinnosti nebo při oprávněném výkonu svého práva, pravomoci nebo funkce;“ (Vlastní překlad autorky BP)

²⁰ „Nebudou potrestáni ti: ... Ten, kdo jedná na základě řádné poslušnosti;“ (Vlastní překlad autorky BP)

2.2.2.1 Formální analýza

Pro sémantické pole „*Okolnosti vylučující protiprávnost činu*“ bylo v argentinském trestním zákoníku nalezeno sedm termínů a všechny z nich jsou víceslovné (viz graf 5). Jediný dvouslovný termín „*Obediencia debida*“ je složen ze substantiva a adjektiva. Nejpočetnější skupinu tvoří tříčlenné termíny, z nichž každý je tvořen jinými slovními druhy: „*Estado de necesidad*“ (S + spoj. výraz + S), „*Fuerza física irresistible*“ (S + Adj + Adj), „*Legítima defensa propia*“ (Adj + S + Adj). Další dva termíny jsou tvořeny čtyřmi slovy a jsou to „*Insuficiencia de las facultades*“ (S + spoj. výraz + určitý člen + S) a „*Legítima defensa de tercero*“ (Adj + S + spoj. výraz + Num). Posledním pětičlenným termínem je „*Legítimo ejercicio de un derecho*“ (Adj + S + spoj. výraz + neurčitý člen + S).

Graf 5 - Víceslovné termíny označující okolnosti vylučující protiprávnost činu (Argentina)

2.2.3 Komparace

Krajní nouze ~ Estado de necesidad

V případě těchto dvou termínů mluvíme o absolutní ekvivalenci. Oba termíny jsou definovány tak, že je vyloučena protiprávnost činu, který osoba spáchá, pokud tímto jednáním odvrací jinou potenciální škodu či újmu. Český zákoník navíc uvádí, že nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno danou hrozící škodu či újmu odvrátit jiným způsobem nebo pokud výsledek jednání převyšuje závažnost původního činu.

Nutná obrana ~ Legítima defensa propia ~ Legítima defensa de tercero

Mezi „*nutnou obranou*“ a argentinskými termíny se jedná o absolutní ekvivalenci. Dalo by se říci, že to, co argentinský zákoník popisuje dvěma termíny, je v českém zákoníku shrnuto do jednoho. Ve všech případech je každopádně definice taková, že se nejedná o trestný čin, pokud osoba způsobí škodu/újmu při obraně. Pro „*nutnou obranou*“ je definice obecná a mluví se o obraně zájmu chráněného trestním zákoníkem, zatímco pro „*legítima defensa propia/de tercero*“ konkretizováno, že jde o sebeobranu, ochranu jiné osoby, ochranu vlastních práv či práv další osoby. Dále je shodně uvedeno, že obrana musí být úměrná útoku. „*Código Penal*“ navíc dodává, že agrese útočnicka nesmí být vyvolána provokací ze strany osoby, na kterou je útok směřován.

2.3 Shrnutí praktické části

V této kapitole budou shrnuty výsledky získané v praktické části této práce. V tabulkách bude znázorněno, které termíny se vyskytují v obou zákonících, které naopak chybí a o jaký druh ekvivalence se v případě shody jedná.

Tabulka č. 1 zobrazuje všechny české a argentinské termíny v sémantickém poli Typy trestů. Jak lze vidět, českých termínů je celkem čtrnáct, z toho je sedm ekvivalentních s argentinskými termíny, a to buď absolutně, nebo částečně. Z těchto sedmi argentinských termínů jsou čtyři ekvivalentní pro dva české (*Odnětí svobody* ~ *Prisión perpetua* / *Reclusión perpetua* a *Výjimečný trest* ~ *Prisión temporal* / *Reclusión temporal*). Pro zbylých devět českých je v *Código Penal* chybějící terminologie. Z celkem osmi argentinských termínů byl nalezen pouze jeden (*Inhabilitación absoluta*), který nemá ekvivalentní termín v českém jazyce.

V případech částečných ekvivalencí, se jednalo o případy, kdy byla shodná podstata daného trestu, ale odlišovali se další okolnosti. Nejčastěji se lišila doba, na kterou lze daný trest uložit (respektive argentinský zákoník, tyto doby v mnoha případech vůbec neuvádí). U trestu *Domáci vězení* a *Detención domiciliaria* byl zase rozdíl v tom, že argentinský termín neoznačuje trest jako takový, ale jedná se pouze o možnou formu výkonu trestů *prisión* a *reclusión*.

České termíny jsou převážně víceslovnými spojeními. Jednoslovný termín se vyskytuje pouze jeden (*Výhoštění*) a je tvořen substantivem. Nejčastěji se vyskytují termíny složené ze dvou slov a jedná se buď o spojení dvou substantiv (*Odnětí svobody*, *Propadnutí majetku*, *Propadnutí věci*, *Zákaz činnosti*, *Zákaz pobytu*) nebo o spojení adjektiva a substantiva (*Domáci vězení*, *Peněžitý trest*, *Výjimečný trest*). Zbylých pět termínů je spojeními tří a více slov, které jsou tvořeny různou kombinací substantiv a adjektiv, případně spojovacích výrazů a v jednom případě také adverbiem (*Obecně prospěšné práce*).

Oproti tomu je argentinská terminologie poněkud chudší. Nachází se zde také jeden jednoslovný termín vyjádřený substantivem (*Multa*). Všechny ostatní z celkového počtu osmi termínů jsou spojeními substantiva a adjektiva, tedy jsou dvouslovné (*Detención domiciliaria*, *Inhabilitación absoluta*, *Inhabilitación espacial*, *Prisión perpetua*, *Prisión temporal*, *Reclusión perpetua* a *Reclusión temporal*).

Tabulka 1 - Seznam všech termínů označujících typy trestů

Česká republika	Argentina	Druh ekvivalence
<i>Domácí vězení</i>	<i>Detención domiciliaria</i>	částečná ekvivalence
<i>Obecně prospěšné práce</i>	chybějící terminologie	
<i>Odnětí svobody</i>	<i>Prisión perpetua / Reclusión perpetua</i>	částečná ekvivalence
<i>Peněžitý trest</i>	<i>Multa</i>	absolutní ekvivalence
<i>Propadnutí majetku</i>	chybějící terminologie	
<i>Propadnutí věci</i>	chybějící terminologie	
<i>Vyhoštění</i>	chybějící terminologie	
<i>Výjimečný trest</i>	<i>Prisión temporal / Reclusión temporal</i>	částečná ekvivalence
<i>Zákaz činnosti</i>	<i>Inhabilitación especial</i>	částečná ekvivalence
<i>Zákaz držení a chovu zvířat</i>	chybějící terminologie	
<i>Zákaz pobytu</i>	chybějící terminologie	
<i>Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce</i>	chybějící terminologie	
<i>Ztráta čestných titulů nebo vyznamenání</i>	chybějící terminologie	
<i>Ztráta vojenské hodnosti</i>	chybějící terminologie	
chybějící terminologie	<i>Inhabilitación absoluta</i>	

V tabulce č. 2 jsou porovnány termíny české i argentinské ze sémantického pole Okolnosti vylučující protiprávnost činu. Pracovali jsme zde s nižším počtem českých termínů a vyšším počtem argentinských termínů než u prvního sémantického pole. Pro dva české termíny z celkových pěti byly nalezeny tři ekvivalentní termíny argentinské (*Krajní nouze* ~ *Estado de necesidad*, *Nutná obrana* ~ *Legítima defensa propia / Legítima defensa de terceros*). Pro zbylé tři české a čtyři argentinské termíny nebyla nalezena ekvivalentní terminologie v druhém jazyce.

Mezi českými termíny se nacházejí čtyři dvouslovné, z nichž tři jsou spojením adjektiva a substantiva (*Krajní nouze*, *Nutná obrana*, *Přípustné riziko*) a jedno vzniklé ze

dvou substantiv (*Svolení poškozeného*). Pouze jeden termín je kompozicí tří slov, konkrétně adjektiva a dvou substantiv (*Oprávněné použití zbraně*).

V rámci tohoto sémantického pole byla argentinská terminologie naopak rozmanitější než česká. Jen jeden termín byl dvouslovný (*Obediencia debida*), tři byly složením tří slov (*Estado de necesidad, Legítima defensa propia, Fuerza física irresistible*), dva se skládaly ze čtyř slov (*Legítima defensa de terceros, Insuficiencia de las facultades*) a poslední byl pětičlenný (*Legítimo ejercicio de un derecho*).

Tabulka 2 - Seznam všech termínů označujících okolnosti vylučující protiprávnost činu

Česká republika	Argentina	Druh ekvivalence
<i>Krajní nouze</i>	<i>Estado de necesidad</i>	absolutní ekvivalence
<i>Nutná obrana</i>	<i>Legítima defensa propia / Legítima defensa de terceros</i>	absolutní ekvivalence
<i>Oprávněné použití zbraně</i>	chybějící terminologie	
<i>Přípustné riziko</i>	chybějící terminologie	
<i>Svolení poškozeného</i>	chybějící terminologie	
chybějící terminologie	<i>Fuerza física irresistible</i>	
chybějící terminologie	<i>Insuficiencia de las facultades</i>	
chybějící terminologie	<i>Legítimo ejercicio de un derecho</i>	
chybějící terminologie	<i>Obediencia debida</i>	

Lze se domnívat, že existující rozdíly mezi těmito dvěma zákoníky jsou způsobeny tím, z jakých pramenů jednotlivé zákoníky vycházejí. Druhou možností je, že je odlišnost způsobena právě rozdílem ve stáří zákoníků. Nelze opomenout, že určitý vliv na jejich podobu mají také poměry a situace v jednotlivých zemích.

Závěr

Hlavním cílem této práce bylo porovnat termíny z vybraných částí z Trestního zákoníku 40/2009 Sb. a z „*Código Penal de la Nación Argentina*“.

Na začátku bakalářské práce byl vysvětlen význam právního termínu jakožto součásti právního jazyka a byly popsány jeho charakteristické rysy. Následně byl proveden popis historie obou trestních zákoníků od dob devatenáctého / dvacátého století. Tento výklad byl rozdělen do kapitol na základě mezníků, kdy docházelo k nejzajímavějším či největším změnám. Popis argentinského zákoníku byl komplikovanější, protože jeho celková podoba se narodil od českého za posledních sto let výrazným způsobem nezměnila. Historický výklad byl pro oba zákoníky zakončen vytvořením přehledu základních informací a struktury, kterou mají aktuálně. Bylo zjištěno, že jejich struktura je na první pohled velmi podobná, jelikož jsou děleny skoro stejným způsobem. Posléze bylo dodáno, že se mezi oběma zákoníky vyskytují zásadní rozdíly, jako například rozsah či podoba definic. Bylo konstatováno, že tyto rozdíly, mohou být způsobeny rozlišným stářím obou zákoníků.

Praktická část měla za úkol proniknout hlouběji do současných trestních zákoníků, které jsme si v předešlých kapitolách teoreticky představili. Byly vybrány termíny z podobných částí zákoníků, které byly rozděleny do sémantických polí Typy trestů a Okolností vylučující protiprávnost činu. Jak bylo popsáno dříve, definice termínů byly přeformulovány vlastními slovy pro lepší srozumitelnost.

Práci s argentinským trestním zákoníkem doprovázely metodologické problémy, jelikož jeho struktura není tak přehledná a podrobná jako je tomu u zákoníku České republiky. Často se vyskytovaly komplikace v podobě chybějících konkrétních termínů, které byly potřeba k formální analýze, a tak bylo zapotřebí jejich dohledání z jiných zdrojů, než je *Código Penal*. Stejně tak nebyla vždy jasně pochopitelná definice daného termínu. K tomu bylo využito již dříve zmíněných webových stránek argentinské vlády (*argentina.gob.ar*), kde se nacházejí dané problematiky vysvětlené jednodušším způsobem a často zde byly uvedeny i konkrétní příklady, které napomohly k pochopení daných definic. Původně bylo zamýšleno využít k této práci elektronického španělského právního slovníku (*Diccionario panhispánico del español jurídico*), nacházejícího se na stránkách *rae.es* (webové stránky Španělské královské akademie). Při prvních vyhledáváních bylo zjištěno, že některé argentinské termíny se v něm nevyskytují vůbec a jiné se zde nacházejí, ovšem odkazovaly na jiné trestní zákoníky (nejčastěji španělský) a z toho důvodu nemohl být tento zdroj využit. Proto bylo nakonec ke konzultaci využito stránek *argentina.gob.ar*, kde lze najít informace,

kteřé byly chybějící či nejasné. Oproti tomu práce s českým zákoníkem byla poměrně jednodušší, ale i přes to bylo pro lepší pochopení nahlíženo do knihy *Praktikum trestního práva hmotného* (Novotný, F.).

Součástí praktické části byla také formální analýza, kdy byly zjištěné výsledky interpretovány pomocí grafů. Zde bylo zjištěno, že právní termíny se vyskytovaly častěji jako víceslovná spojení než jako jednoslovné výrazy. Tím se potvrzuje informace zjištěná v teoretické části, kde bylo podle Martinčové (2017) uvedeno, že většinou část odborných termínů zastupují právě víceslovné termíny. Z převážné části byly termíny vyjadřovány substantivy a adjektivy, příležitostně je pak tvořily spojovací výrazy a v případě argentinských termínů také členy. V jednom případě bylo nalezeno také adverbium a numerale.

Při komparaci bylo zjištěno, že pro některé termíny existuje ekvivalentní terminologie v druhém jazyce, ale pro některé terminologie úplně chybí. Větší shoda se nacházela v sémantickém poli Typy trestů, kde byla pro sedm z osmi argentinských termínů nalezena ekvivalence s českými termíny. Jelikož český trestní zákoník rozlišuje podstatně více typů trestů, zbylo zde devět termínů, pro něž neexistují argentinské ekvivalenty. Výsledky v druhém sémantickém poli Okolnosti vylučující protiprávnost činu byly výsledky komparace více vyrovnané. Tři argentinské termíny byly ekvivalentní pro dva české. Pro zbylé tři české a čtyři argentinské termíny nebyla ekvivalentní terminologie nalezena.

Posledním krokem bylo shrnutí výše popsaných výsledků a vytvoření přehledů ekvivalentních i neekvivalentních termínů pomocí tabulek.

Resumé

El tema de esta tesis es „*Análisis de la terminología en el ámbito del derecho penal en español argentino*“. Trata de la comparación de los términos de secciones seleccionadas del „*Trestní zákoník 40/2009 Sb.*“ (Código Penal de la República Checa) y del Código Penal de la Nación Argentina.

Al inicio de la tesis se explican los asuntos relacionados con el lenguaje jurídico. Se describe en qué consiste el significado del término jurídico como parte del lenguaje jurídico, sus características y cómo se realiza su formación. Esta descripción se realiza con las fuentes *Překlad v právní praxi* (Tomášek, 2003) y *Termin* (Martincová, 2017).

Posteriormente, se crea un resumen de la historia de los dos códigos penales. Empezamos con el „*Trestní zákoník 40/2009 Sb.*“ y su historia desde principios del siglo XX. Esta parte está dividida en capítulos según los hitos históricos en los que sucedieron los cambios más importantes o interesantes. La interpretación histórica se concluye creando una visión general de la información básica y la estructura que tiene este código penal en la actualidad. Esta información fue obtenida principalmente del „*Trestní zákoník 40/2009 Sb.*“ y del libro *Zločin a trest v českých dějinách* (Francek, 2007). Seguimos con la misma descripción del Código Penal argentino a partir del siglo XIX y su estructura actual. Para eso utilizamos Código Penal de la Nación Argentina y libro *Manual de derecho penal: parte general* (Nuñez, 1999).

La descripción del Código Penal argentino fue más complicada porque su forma general no ha cambiado significativamente en los últimos cien años, a diferencia del „*Trestní zákoník 40/2009 Sb.*“. Se comprueba que, a primera vista, su estructura es muy similar, ya que los códigos están divididos casi de misma manera. Ambos tienen dos partes, una general y una especial, que contienen varios títulos. Posteriormente se añade que existen diferencias importantes entre ambos códigos, como la forma o estructura de las definiciones. Se estima que estas diferencias pueden deberse a la distinta antigüedad de ambos códigos.

La parte práctica consiste en profundizar los códigos penales vigentes, que se han introducido teóricamente en los capítulos anteriores. Se han seleccionado términos de partes similares de ambos códigos y se dividen en los campos semánticos *Typy trestů* (Tipos de penas) y *Okolnosti vylučující protiprávnost činu* (Circunstancias que excluyen la ilegalidad

de un acto). Las definiciones de los términos se reformulan con propias palabras para mayor claridad.

Los problemas metodológicos acompañan el trabajo con el Código Penal argentino, ya que su estructura no está tan clara y detallada como la del „*Trestní zákoník 40/2009 Sb.*“. A menudo han surgido complicaciones al faltar términos específicos necesarios para el análisis formal, por lo que era necesario buscarlos en fuentes distintas del Código Penal argentino. Del mismo modo, la definición de los términos no siempre se entiende con claridad. Para ello, nos recurrimos a la página web del gobierno argentino (*argentina.gob.ar*), donde se explican los términos de forma más sencilla y, a menudo, se ofrecen ejemplos concretos para ayudar a comprender las definiciones. La intención inicial era utilizar para este trabajo el *Diccionario panhispánico del español jurídico*, ubicado en el sitio web *rae.es* (sitio web de la Real Academia Española). Durante las primeras búsquedas, se comprueba que algunos términos argentinos no se encuentran allí y otros sí, pero hacen referencia a otros códigos penales (principalmente españoles), por lo que no se podía utilizar esta fuente. Por lo tanto, al final se utiliza para la consulta el sitio web *argentina.gob.ar*, donde se puede encontrar información que falta o que no está clara. En cambio, trabajar con el „*Trestní zákoník 40/2009 Sb.*“ es relativamente más fácil, pero a pesar de ello se usa para la consulta el libro *Praktikum trestního práva hmotného* (Novotný, 2010) para mejor comprensión.

La parte práctica también incluye un análisis formal en el que los resultados se interpretan mediante gráficos circulares. Se investiga de qué clases de palabras estaban compuestos los términos seleccionados y si estaban formados por una o más palabras. Se observa que los términos jurídicos están formados con más frecuencia de varias palabras que de una sola palabra. En la mayoría de los casos, los términos se expresan mediante sustantivos y adjetivos, ocasionalmente con conjunciones y, en el caso de los términos argentinos, con artículos. En un caso, se encuentra también un adverbio y un número.

La comparación revela que para algunos términos existe una terminología equivalente en la segunda lengua, pero que para otros esta terminología está completamente ausente. Se encuentran más términos equivalentes en el campo semántico *Typy trestů*, donde se encuentra equivalencia con términos checos en siete de los ocho términos argentinos. Como el „*Trestní zákoník 40/2009 Sb.*“ distingue considerablemente más tipos de penas,

quedan nueve términos para los que no existen equivalentes argentinos. En el segundo campo semántico, *Okolnosti vylučující protiprávnost činu*, los resultados de la comparación son más equilibrados. Tres términos argentinos son equivalentes a dos términos checos. No se ha encontrado terminología equivalente para tres términos checos y cuatro argentinos restantes.

Esta parte termina con un sumario de los resultados descritos anteriormente, que incluye las tablas en las que se enumeran claramente los términos equivalentes y no equivalentes. El último capítulo es el resumen checo, que recapitula toda la tesis.

Seznam použité literatury

Právní předpisy

Código Penal de la Nación Argentina

Zákon č. 40/2009 Sb, Trestní zákoník

Knížní zdroje

FRANCEK, Jindřich a Leopold WOHLSCHLAGER, c2007. *Zločin a trest v českých dějinách: nové vydání rozšířené o paměti prvního československého kata Leopolda Wohlschlagera: Ve službách spravedlnosti za Rakouska i za republiky*. 3. vydání. Praha: Rybka Publishers. ISBN 978-80-86182-91-9.

KRATOCHVÍL, Vladimír, 2012. *Trestní právo hmotné*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck. ISBN 987-80-7179-082-2.

KUKLÍK, Jan, 2011. *Dějiny československého práva 1945-1989*. Praha: Auditorium. ISBN 978-80-87284-17-9.

NOVOTNÝ, František et al., 2010. *Praktikum trestního práva hmotného*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-252-3.

NUÑEZ, Ricardo C., Roberto E. SPINKA a Felix GONZÁLEZ, 1999. *Manual de derecho penal: parte general*. 4. akt. vydání. Córdoba: Marcus Lerner Editora. ISBN 950-9426-77-6.

ŠÁMAL, Pavel, Tomáš GRIVNA, Lukáš BOHUSLAV, Oto NOVOTNÝ, Jiří HERCZEG a Marie VANDUCHOVÁ, 2022. *Trestní právo hmotné*. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-764-8.

TOMÁŠEK, Michal, 2003. *Překlad v právní praxi*. 2. vydání. Praha: Linde. ISBN 80-7201-427-7.

Internetové zdroje

ARGENTINA.GOB.AR.: *Código Penal de la Nación - Parte General* [online]. [cit. 20. 3. 2023]. Dostupné z:

<https://www.argentina.gob.ar/justicia/derechofacil/leysimple/codigo-penal-de-la-nacion-parte-general>

ARGENTINA.GOB.AR.: *El Código Penal, una historia de cambios parciales*, 2017 [online]. [cit. 3. 5. 2023]. Dostupné z: <https://www.argentina.gob.ar/noticias/el-codigo-penal-una-historia-de-cambios-parciales>

ARGENTINA.GOB.AR.: *El proyecto del Código Penal ya ingresó al Congreso*, 2019 [online]. [cit. 3. 5. 2023]. Dostupné z: <https://www.argentina.gob.ar/noticias/codigo-penal-congreso>

EPRAVO.CZ: *Okolnosti vylučující protiprávnost* [online]. [cit. 25. 4. 2023]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/okolnosti-vylucujici-protipravnost-110612.html>

DEEPL TRANSLATE: *DeepL Překladač* [online]. [cit. 1. 4. – 28. 4. 2023]. Dostupné z: <https://www.deepl.com/translator>

LINGEA: *Španělsko - český slovník*. [online]. [cit. 1. 4. – 28. 4. 2023]. Dostupné z: <https://slovniky.lingea.cz/spanelsko-cesky>

MARTINCOVÁ, Olga a Ivana BOZDĚCHOVÁ, 2017. Termín. In: *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. [cit. 5. 5. 2023]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/TERM%C3%8DN>

Seznam grafů

Graf 1 - Celkový počet termínů označujících typy trestů (ČR)	23
Graf 2 - Víceslovné termíny označující typy trestů (ČR)	23
Graf 3 - Celkový počet termínů označujících typy trestů (Argentina).....	31
Graf 4 – Víceslovné termíny označující okolnosti vylučující protiprávnost činu (ČR).....	35
Graf 5 - Víceslovné termíny označující okolnosti vylučující protiprávnost činu (Argentina). 39	

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Seznam všech termínů označujících typy trestů 42

Tabulka 2 - Seznam všech termínů označujících okolnosti vylučující protiprávnost činu 43

Použité zkratky

Adj – adjektivum

Adv – adverbium

S – substantivum

Sb. – Sbirka zákonů

Num – numerale

ř. z. – Říšský zákoník